

Poloni Korin Imboma Oi Kumbe Lepa Pipia Topa Tirimu Ungumu

1 Korin

I Ungu Torumumunga Ungu Pulu Mare

Korin kombuna imbomani melema topo toko yoko liko andoko molkolio wali ulu pulu kerima teliko teliko puringi. Kombu akuna imbomare bolkena mele Jisas ipuki tiringi akumando Poloni ungu mane tipe enonga teringi uluma nimbe amenge tepalie i ungumu topa panjirimu. Aku ulu tepalie wali Jisasinga kongono lipe mundurumu aposel iye tenga konopu peremo mele lipe ondorumu. Ungu enge nili mare i tepa: Mini Kake Teli tirimu ulu mare (Sapta 12, 14 pali). Konopu mondoli ulu paimbomu (Sapa 13 pali). Imboma kolkolio makilinge mele (Sapta 15 pali).

Goteni nu nimbe amenge teli unguma paa pileni nipili!

1 ¹Na Pol, Jisas Kraistinga kongonomu tendamboi konopu lepalie Goteni na kanopa lipelie tipe mundurumu. Na kinye linonga Kristen imbo ango Sostenes kinye molopolio nani i pipiamu topolio eno moromelendo tipo munduro.

²Korin kombu awili akuna Gotenga ungumu pilko Jisas ipuki tiko nombeya teko moromele imbo akuma Goteni yunge imbo kake telima molangei nimbe kanopa ltimumando i pipiamu tipo munduro. Eno mele moromele linonga Awili Jisas kapi ningo imbi leko kombu malio moromele imbo akuma kape Goteni kanopa ltimu. Awili Jisas yu imbo kanomanga kape linonga kape iye kamako moromo.

³Gote kinye linonga Iye Awili Jisas Kraist taloni kondo kolkolio eno teko ame tondangili taka ningo molangei nimbolio konge nio.

Poloni Gotendo paa tereno nimu

⁴Eno Jisas Kraistinga imboma moromele kani Goteni eno konopu mondopa mane ungu tirimuna nani Gotendo waliwalima paa tereno nio.

⁵⁻⁶Lino Jisas Kraistinga terimu temanemu nimbo tirimulu unguma paa ipuki tiko ingi ningo amboloringimunga Goteni mane ungu pali enondo tirimu. Kraistinga imboma moromelemunga eno Goteni tirimu mele ambolkolio uluma pali manda tenge. Gotenga ungumu ningolio wali ningo kondoromele kinye yunge unguma paa liko manjirimele. ⁷Aku teko molkolio eno Linonga Iye Awili Jisas Kraist altopa yando mona ombalo waimu nokoko molkolio wali Mini Kake Telimunga tirimo uluma te eno kinye naa ponjirimo. ⁸Goteni eno tepa enge tipe mondbalona enoni enge ningo mololiko pungo eno kolongei wali kape yunge imboma molonge. Akumunga linonga Iye Awili Jisas Kraistini imboma moke tembai yando ombalo wai akuna eno imbo toya tolima molonge. ⁹Goteni eno yunge marenu Jisas Kraist yu linonga Iye Awili kinye kopu teko molangei nimbe kanopa wendo ltimu. Oi Nanga imboma nokopo kondomboi nimu ungumu ara tipelie eno nokopa kondombalo.

Korin Kristen imboma lapu lupe lupe ningo moloringi

¹⁰Nanga Kristen imbo anga kame, enoni lapu lupe kumbe teko enongano molamili ningei mele aku ulu paa naa teaio nimbolio Awili Jisas Kraistinga imbina kimbo mundupolio niowa. Nalo konopu tendekuna pupili Jisas i tepo lombilemili ningo molaio. ¹¹Ambo Kloenga ulkena molkolio oringi imbomareni nando ningo tiko ningei eno nanga Kristen imbo anga kame enonga nendo yando ungu mele nale teremele ningo ningimunga na i ungumu eno nimbo tiro. ¹²Eno ungu mele nale i teko teringi ningi. Imbo mareni lino Polonga imboma moromolo ningi. Mareni lino Apolosinga imboma moromolo ningi. Mareni lino Pitanga imboma moromolo ningi. Mareni lino Kraistinga imboma moromolo ningi. I ungumunga ningolio eno ungu mele nale teringi.

¹³Nalo Kraistini yunge imboma lupe lupe mokemake leko naa molaio nimo kani akupe ambele ulu mare teremeleya? Kraist yunge lapuna tukundo imboma da teko ungu mele nale naa teremele. Na Pol enonga nimbo unjo poloheyana kondoruna teremeleya? Molo nanga imbina eno no ltingiya? ¹⁴Aku molo. Nani iye talo kau no ltindiru. Krispus kinye Gaius talo akumu lipo manjiro. We imbo te molo. Eno imbo awini no naa ltindirumunga na Gotendo paa tereno nio. ¹⁵Aku niomu imbo mareni lino Polonga imbina no lipo nanga imboma moromolo ungumu paa naa ningei. ¹⁶A! Kinye altopo lipo manjiro karolo iye Stefanasinga lapumu no ltindiru. Imbo te lupe no ltindirunje aku maa toromo. ¹⁷Kraistini na imbo no ltindipuwi ungu naa nimu kani nani imbo awini no naa ltindiro. Nalo yunge ungu penga nimbe mundulimu pungo imbomando temane toko tindipuwi nimu. Aku tepolio wali nani imbo imbomanga lipe manjilimu ambolopolio ungu nimbo naa tiro. Aku molo. Ne imbo liko manjilimani nimele mele aku tepo nilkanje aku Kraist unjo poloheyana kolorumu ulumu darenga mainye pulka.

Kraist lipo manjipolio wali Gotenga engemu kinye yunge lipe manjilimu kanopo imbi tirimolo. ¹⁸Aku Kraist unjo poloheyana kolorumu ulumu pilkolio tipe kombuna pungei imbomani aku ungu keke lepore ningo konopu ltemele. Nalo lino Goteni tepa wendo limbei imbomani i ungumu Gotenga enge nilimu teremo nimbo lipo manjirimolo. ¹⁹Nalo Goteni yunge bukuna ungu te nimbei.

Eno mongo angimo konopu ltemele aku imboma nani enonga konopuma manda tepo keka tindimbo. Paa liko manjirimele imbomanga lipe manjilimu tepo bembo timbo, (Ais 29:14)
nimu.

²⁰Akumunga eno imbo lipo manjirimolo konopu ltemele imboma, kinye Gotenga terimu uluma eno te imbomani liko manjirimeleya? Mosesinga mane ungu bukuna peremo unguma lipo manjirimolo konopu ltemele imboma, kinye Kraist kolorumu ulumu eno te imbomani liko manjirimeleya? Eno ungu akuromele kano imboma, kinye Gotenga ungumu eno te imbomani manda akungeya? Goteni mai kombu paa lakoko liko manjirimele imbo palinga lipe manjilimu topa maindo mundurumu. ²¹Kano imbomanga konopu ltemelema topa maindo mundupelie, Goteni mai kombu imbomani yu naa liko manjiringi ulu kanopalie linoni imboma Jisas omba kolopa makilerimu nimbo tirimolo ungumundo imbomareni ungu keke lepore ningi kano ungumu pilko ipuki tirimele imboma tepo koinjo limboi nimbe konopu lerimu. ²²Aku ungu keke lepo nimele Juda imbomani lino ulu wengendeli te kanopolio imbo te ipuki timolo konopu ltemele. Aku tepa mele kala Grik imbomani iye lipe manjilimu kau ipuki timolo konopu ltemele. ²³Nalo lino kongono lipe munduli iye aposelemanu Jisas enonga nimbe ulu keru terelemunga unjo poloheyana kondorumu ningo ipuki teio nimolo. Aku ungu pilkolio Juda imbomareni ne ungu kolo mare lepamo ningo ipuki naa tirimele. Aku tepa mele kala Juda imbomanga imbo lupemani ne ungumu keke lepo toli te ningo liko manjirimele. ²⁴Nalo Goteni Jisas ipuki tieio nimu ungumu pilkolio Juda imboma kape Grik imboma kape Kraist ipuki tikolio wali Gotenga engemu kinye yunge lipe manjilimu kanoko imbi tirimele. ²⁵Mai kombu imbomani Gotenga ungu imu konopu keke lepomu nimele nalo konopu keke lepo nimele ungu akumuni Goteni imbo palinga lipe manjilimu pange tenderimu. Aku tendeku ungumundo mai kombu imbo mareni Gotenga ulu tamba nilimu nimele nalo tamba nili ulu akumuni Goteni mai kombu imbo palinga engema topa maindo mundurumu.

²⁶I tendeku ungumundo ungu te nimboi. Goteni eno Kristen molangei nimbe kanopa ltimu wali moloringi mele liko manjeio. Aku wali mai kombu imbomani i paa mongo angimo imbomu nimele ungumu eno pokorendo kau aku teko ningi. Aku tepala imbo muli muli pokoraye

pokore enge ningo kombu meringima kau tukundo oringi. Aku tepa eno lapu imbi mololimunga pokore kau tukundo oringi kanomu. ²⁷Kano tepala Goteni imbo konopundo keke lepo toromo ningima Jisas ipuki tieio nimbe kanopa lipelie imbo muni kondoromele imboma aku terimu ulumuni tepa mai kondorumu. I mai kombuna mainye ltemo uluma tekolio imbo galapunena mololima Goteni Jisas ipuki tieio nimbe kanopa ltimu. Aku terimu ulumuni imbo kombu meko ungu ningo tiringima tepa mai kondorumu. ²⁸Goteni imbo koropa nolima kinye imbi naa mololima kinye imbo beambo nilima kinye Jisas ipuki tieio nimbe kanopa lipe tepa ltimu. Aku terimu ulumuni imbo imbi mololima tepa mai kondorumu. ²⁹I ulu terimupe yunge kumbekerena imbo te yu muli muli kelkele naa topili nimbelle terimu. ³⁰Goteni eno Jisas Kraist kinye meme tendeku mele molangei nimu. Lino Gotenga uluma lipo manjirimolomape Goteni Jisas yu pulu iyemu molopili nimu. Aku tepalie, Jisas terimu ulumuni Goteni lino yunge imbo toya tolima nimbe, lino tepa kake tendepa, lino kolopa tukundo ltimu. ³¹Akumunga, Gotenga bukuna ungu te peremo mele teaio! Akuna i tepa nimbe,

Imbo te nunge tereno ulumu tono koloni lemope Awilimuni nundo teremo ulu akumunga tono kolowi,
nimbe peremo.

(Jer 9:24)

**Mai kombu imbomanga lipe manjilimu tiye kolopalie
Mini Kake Telimuni enge tirimu mele Poloni Jisasinga
temane topa Gotenga ungumu nimbe tirimu**

2 ¹Kristen imbo anga kame, nani eno ombo ungu niu wali mai kombu iye lipe manjilimu none naa tepo ungu mongo tiperipe enge nilimare tuku naa panjipo Gotenga ungumu nimbo tiru kano. ²Nalo Jisas Kraist moromo mele kinye unjo poloheyana kolorumu mele kau konopu lepolio eno ungu nimbo tiru. ³Oi na ombo ungu nimbo tiru kano wali taka lipo kolo pipili kololipo pungu pungu nilipo oru. ⁴⁻⁵Kombu pulu imbomanga lipe manjilimu enoni pilko ipuki tingei ungu naa nimbolio nani iye lipe manjilimu none tepo ungu mongo tiperipe mare nimbolio imbomanga konopuma kundumboi nimbo nanga nio unguma kape nimboi tero uluma kape aku tepo naa niu. Nalo Gotenga ulu enge nili terimumu liko manjikolio eno Jisas paa ipuki tiengei nimbolio Mini Kake Teli enge tirimumuni eno Gotenga unguma nimbo tiru.

**Mini Kake Telimuni Kristen imbomando liko manjengei
nimbe enge tirimuna Gotenga unguma liko manjirimele**

⁶Nalo lino Gotenga kongono tenderemolo imbomani Gotenga ungumu pilko Kristen imbo tukume moromelemendo lipe manjili ungu enge nilima nimbo tirimolo. Aku nimbo tirimolo ungumu i mai kombu liko manjirimele mele,

molo. Kano ungumu iye awili tipe kombuna pungeimani liko manjirimele mele kape, molo. ⁷Nalo lino Gotenga lipe manjili ungumu nimbo tirimolo. Aku ungu imbomani oi naa liko manjirimele nalo oi mulu mai talo naa teli wali Goteni imboma pilko ipuki tiko yu kinye mulu kombuna molangei nimbe ungu akumu konopu lipe manjipelie konopu lipe mundupe terimu. ⁸I kombu meremele iye awili teni i ungu naa lipe manjirimo. Liko manjilimalanje mulu kombumunga Iye Awilimu unjo polopeyana toko naa kondolemala. ⁹Nalo ungu te peremo mele linoni i tepo lipo manjirimolo. Peremo ungumu i tepa,

Goteni yu konopu mondoromele imbomanga nimbe tumbi tipe
noirimu mele, imbo teni naa kanopa naa pilipe yunge konopuna
wendo naa orumu, (Ais 64:4)

nimu. ¹⁰Nalo Mini Kake Telimu ulu teremomuni Goteni aku uluma linondo tepa mona ltenderimu. Aku ambe telka, Mini Kake Telimuni uluma pali kanopa imbi tirimo. Paimbo, Gotenga konopu tukundo mandopa ltemo uluma kape lipe manjirimo.

¹¹I nio ungumunga ungu te manda lepo nimboi. Imbo tenga konopu ltemoma imbo teni manda naa lipe manjimbelo. Yu yunu i konopu lteo nimbe lipe manjirimo. Aku mele Gotenga konopu ltemoma imbo teni manda naa lipe manjimbelo, nalo Gotenga konopu ltemoma Mini Kake Telimuni kau lipe manjirimo. ¹²I mai kombuna moromele kuro kerimanga konopu naa ltimulu. Aku molo. Goteni tipe kalopa tirimu ungu manema lipo manjemili nimbolio Gotenga Mini Kake Telimu tukundo ltimulu. ¹³Goteni tipe kalopa tirimu ungu manemanga imbomando ungu nimbo tirimolo. Mai kombu imbomani ungu mane tirimele unguma lipolio aku tepo Gotenga ungumu mane naa tirimolo nalo Mini Kake Telimuni lino mane tirimo unguma lipo Gotenga Minimu liko manjirimele imbomando aku tepo ungu mane tirimolo. ¹⁴Aku unguma Mini Kake Telimu imboma liko manjengei nimbe taporomomu nalo imbo te Gotenga Mini Kake Telimu naa lipe manjirimo manda naa tapombalo. Aku naa taporomomunga imbo teni Mini Kake Telimuni tirimu ungu manemando i ungu keke lepo toli ungu mare naa pilimboi nimbeliemuni naa lipe manjirimo. ¹⁵Mini Kake Telimu moromo imbo teni unguma pali pilipe moke tepa kinye uluma pali kanopa imbi tipe kinye aku ulu talo manda teremo. Nalo mai kombu imboreni imbo akumuni teremo uluma kanopa imbi manda naa timbelo. ¹⁶Gotenga ungumu i tepa nimo,

Imbo narini Awilimunga konopu ltemoma liko manjinio. Akumunga
nu narini Awilimu mane tinio. (Ais 40:13)

Nalo Kraistinga konopumu lino Kristen imboma kinye peremo.

**Gotenga kongono iye te imbi naa lieio. Imbo akuma kongono imboma
kau moromele nalo Gote enonga Awili moromomunga wale pakiao**

3 ¹Nanga Kristen imbo ango kame, oi ungu mane tiru wali Gotenga
Minimuni tope tirimuna enge ningo moromelemando ungu nimbo

tiro mele enondo aku tepo naa niu. Nalo mai kombu imboma none teko bakulu walo mele moromelemendo ungu mane tiro mele enoni imbo kokele tukundo oli none teremelemendo aku tepo ungu mane tiru.

² Aku wali nanga niu ungumupe bakulu ame tirimele mele unana lelimu niu kano. Eno langi enge nilimu nowi mele imbo yuma naa moloringi kanomunga imbo yumani langi enge nilima noromele mele aku tepo ungumu naa niu kano. Paimbo, kinye kape eno kano teko moromele.

³ Enoni mai kombu imbomanga teremele ulu puluma ambe telka oi tiye naa koloringiya? Imbo marenga melema kanokolio yokoli koromele. Imbo mare kinye, we ungu karaye teremele. Aku uluma teremelemuni eno mai kombu imbomare ltemo nimele. ⁴ Imbo teni na Polonga imbomu moro nimo wali teni na Apolosinga imbomu moro nimola, akupe mai kombu imbomanga teangei uluma enoni teremele.

⁵ Liko manjengei, Apolos yu iye imbi mololi te molo. Na Pol kape iye imbi mololi te molo. Iltope yu mele mele Jisasini tendalio nimu kongonomu tenderembolo. Oi aku kongono tenderimbulu wali enoni Gotenga unguma pilko Jisas ipuki tiringi kano. ⁶ Nani kiyendo ungu mane tirumu, kere imbore mele panjiru wali enoni ipuki tiringi. Altopa Apolosini eno ungu nimbe tirimu aku ulumupe kere imboma akopili nimbe no mele tirimu. Nalo eno akoko awili leko Gotenga imboma moromelemunga pulu aku Gote yu. ⁷ Akumunga iye kere imbo panjirimure kape, pulu iye molo. No tirimu iyere kape, pulu iye molo. Nalo Pulu Iyemu Gote yunu wendo opili nimumunga, yu pulu. ⁸ Kongono iye langi imbo panjirimomu kinye kongono iye no tirimomu taloni konopu tendekuna pupili elo Goteni tirimu kongonomu wambo tepo kondambili ningo konopu ltembele. Kongono pulu pololi iye tenga kongono teremomu kanopalie Goteni aku tepa pundu tombalo. No tirimumunga kape aku tepala pundu tombalo. ⁹ Na kinye Apolos kinye ilto Gotenga kongono iye talo. Kongono tendeku iye talo tepo morombolo. Eno Gotenga poinye mele.

Poloni Gotenga kongono iyemani anane leko kongono wamongo teko kondaio nimu

Eno Gotenga ulke takoromo melema. ¹⁰ Goteni na konopu mondopa enge tipelie kongono tendepuwi nimumuni nani pulipo melema tumbirumbi tipo ulke timu lipo poloru aku tepa enondo oi kiyendo Jisasinga temane topo tiru. Aku teru kinye iye teni altopa ulke takoromo. Kinye ulke takoromele imbomani ungu mane tirimelema anane leko kongono wamongo teko kondangei. ¹¹ Aku ambe telka, Goteni Jisas Kraist yunge ulkemunga timu molopili nimumunga imbo teni timu kanomu naa molopili nimbe koinjo te lupe manda naa kolo wangombalo. ¹² Gotenga timu poromo kinye imbomareni ulke takoko kou goloni au

tirimele. Mareni takoko kou silvani au tirimele. Mareni aku tekola kou mone olando puli kou tondolomani au tirimele. Nalo imbo mareni Gotenga timu poromona unjomani ulke takoromele. Mareni kambeni ulke takoromele. Aku tekola mareni erani takoromele. ¹³Peyalime waimu wendo ombalo wali Goteni yunge kongono imbomani teringi mele apurumbelo. Peyalime waimu kombu mele tangombalo. Aku wali Gotenga kongono imboma teringi mele penana lembalo. Aku wendo ombalo mele i tepa, peyalime waina Goteni yunge imboma teringi kongono akuma tipeni nopili nimbelle, pele apurumbelo. ¹⁴Ulke te tipeni naa nomo lemo Goteni aku ulke takorumu imbomu ki wamombalo. ¹⁵Nalo ulke te tipeni nomo lemo aku ulke takorumu imbomunga kimu we topa kalorumu. Gotenga kongono imbore koinjo molopa pumbelo nalo yu imbo mongomu molombalo.

Gotenga imboma kimbo opa tendembalo imbore Goteni bembo timbelo

¹⁶Eno Gotenga ulke wengendelimu. Eno paa Gote yunge imboma mendepolo. Enonga konopundo tukundo Mini Kake Telimu omba moromo. I kanomu naa liko manjirimeleya? ¹⁷Eno Gotenga ulke wengendelimu Goteni yunge mendepolo nimo. Akumunga imbo teni aku ulkemu tepa kimbo opa tendemo lemo aku tembalo imbomu Goteni yu kape bembo timbelo.

**Poloni imbo te paa lipe manjirimo nimbolio
aku imbomu wale naa pakamili nimu**

¹⁸Eno enongano kili tingei kani aku ulu keleiao. Mai kombu imbomani imbo pupu i tepamu paa lipe manjirimo nimele akumunga eno imbo teni aku imbomanga te yu konopu lemo lemo oi mai kombu imbomani imbo keke lepo toli te konopu ltemelemu none tembalo. Aku mai kombu ulu pulumu tiye kolopalie imbomu yu Gotenga imbo lipe manjilimu apuwe lembalo. ¹⁹Ambe temona, mai kombuna moromele imbomani i uluma paa lipo manjirimolo konopu ltemelemundo Goteni naa liko manjikolio konopu keke lepo tolima moromele nimo. Akumundo, Gotenga bukuna peremo ungumu i tepa,

Imbo pupumuni imbore lope ltendero nimbe teremo nalo Goteni
aku imbo pupumundo yuni ulte teli none tepalie po ka yunu lipe
nomina merekondo mundurumo, (Jop 5:13)
nimo. ²⁰Ungu te i tepa kala,

Mai kombu lipe manjili imbomani ulte temolo konopu ltemele ulumu
Goteni aku tepa ulumu lope naa tendembalo nimo. (Sng 94:11)

²¹Ungu i nio kani imbo te paa lipo manjiro nimo lemo wale naa pakaio. Aku ambe telka, Goteni melema pali eno tapopili nimbe tirimo. ²²Eno tapangei nimbe Goteni eno Pol kinye Apolos kinye Pita kinye i mai

kombuna ltemo melema kinye koinjo mololi ulumu kinye kololi ulumu kinye i wai ltemoma kinye altopa wendo ombalo melema kinye tirimo. Akuma pali enonga. ²³Eno Kraistinga imboma mendepolo moromele. Kraist yu Gotenga malo.

Goteni yunu kau yunge kongono teremele imboma moke teremo

4 ¹Lino Kraistinga kongono tenderemoloma kinye Gotenga oi penana naa nili unguma imbomando nimbo tipemili nimu tapu imbo moromoloma aku lino imbomani liko manjikolio imbi tiengei. ²Kano tepa, kongono imbo teni kongono tirimu imbomunga unguma tenge tipe pilipelie kongono tepa kondopili. ³Enoni molo kot pimele imbomareni na moke tenge lemo aku konopure naa lembo. Paimbo i ulu keru ltemo, i ulu penga ltemo nimbolio ungumuni aku tepa nanga tero uluma naa apururo. ⁴Ulu keru te naa tero konopu lteo nalo aku konopu lteomunga na iye tumbi nilimu molo. Awilimuni kau nanga tero uluma pali kanopa imbi tipelie manda apurumbelo. ⁵Akumunga kot waimu oi naa oli kani Gotenga kongono iyema Awilimuni peyalime waina kot pilimbelo ningo oi nokoko molaio. Aku wali teko alu toli uluma wendo lipe penana noimbelo. Imbomanga konopu leko pange tenderemelema kape mona lepili nimbe moro tondombalo. Aku wali Goteni imboma pali moke tepalie yu mele mele nimbe enonga teringi ulumanga i penga ltemo, i keru ltemo nimbelie pundu tombalo.

Korin imbomani iye aposelema iye kerima, eno paa konopu leringi

⁶Nanga Kristen imbo ango kame, eno liko manjengei nimbolio Apolos ilto manda lepo nindu kanomu. Aku ungumu liko manjikolio wali, enoni Gotenga bukuna peremo ungu tenge tiko molaio aku nimolo ungumunga ungu pulu liko manjeio. Aku tekolio, imbo mareni na Polonga imbomu moro, na Apolosinga imbomu moro ungu kanomu naa ningolio imbo te wale naa pakangei. ⁷Nalo kinye eno imbo kamakomape none teremele. Ulu penga teremelema pali akupe eno Goteni enge tirimu. Nalo aku tepa tirimumunga ambe temona enongano iye awili none teremeleaya?

⁸Enoni Gotenga uluma pali lipo pora timolo konopu ltemele. Eno paa imbo kamakomare konopu ltemele. Apa! Lino iye aposelemanu maindo moromolo nalo eno paa imbo kamako kingimare konopu ltemele. Eno paa aku teko molemalanje lino kape aku tepala eno kinye molemala. ⁹Nalo aku tepo naa moromolo. Opa pule imboma ambolko likolio toko kondongei ka moko tokolio meko ongo purumele wali peyalime ongo purumelemanu imbomani kanokolio ningei neya poko peyalime kolonge ltemo nimele. Lino kongono tipe munduli iye aposelema kano tepa mele konopu lteo. Imbo palima kinye enselemanu ambele ulumu lino kinye wendo oromonje ningo kandomele. ¹⁰Kraistinga kongonomu

tenderemolomungape imbomani lino konopu keke lepo tolima nalo eno paa lipo manjirimolo konopu ltemele. Aku tepala lino enge naa peremo nalo eno paa enge peremo konopu ltemele. Eno imbomani wale pakoromele nalo lino kinye ulu te teremele. ¹¹Koro oi kongono pulu mondopo tepo mololipo orumulu mele ombo kinye lino waliwali koromolo engele we kolopo nomi kapu lepili andoromolo. Wale pakoli mele lumbiyema pakopo andoromolo. Imbomani lino larauwe toko nendo yando mundurumele. Linonga kamukumu ulke kombu te naa ltemo. ¹²Linonga ki taloni kongono tepolio keke toromolo. Imbo mareni lino ungu taka tondoromele nalo linonipe Goteni eno tapopili nimbo konge tenderemolo. Imbomareni lino mindili liko tirimele wali pundu naa topolio umbuni we meremolo. ¹³Imbomani linonga ungu umbulkondo nindirimele nalo linoni imbo akumanga ungu pengama imbo wemando anjo nindirimolo. Mai kombu imbomani lino karomele wali, gai ina aiku melema apuwe ltendeko toko lteamili ningo teremele. Oi kape kinye kape lino aku tepo moromolo.

Korin imboma Pol yuni terimu uluma teangei konopu lerimu

¹⁴Pipiana i topo tiro ungumape eno tepo mai kondomboi naa tero nalo eno nanga bakulu konopu mondoli mele ltemona i unguma mane liko pilengei nimbolio nio.

¹⁵Imbo 10,000 aku imbo pulumuni eno Kraist kopu teko molangei ningo tapu telemalanje kape, enonga lapa iye tendekumu na kau moro. Oi Jisasinga temane topo tiru ungumu pilko ipuki tiringi wali nani eno Jisas Kraist kinye kopu teko molangei nimbo meru. ¹⁶Aku tepo lapa mele moromunga Kraist lombilimboi tero uluma kanokolio wamongo lombilko teko kondaio. ¹⁷Enoni aku ulu teangei nimbolio nani eno moromelendo Timoti tipo mundumboi tero. Eno nanga bakuluma moromele mele aku tepala yu nanga konopu mondoli ungulumu. Goteni kongono tewi nimo mele yu paa tenge tipe teremo. Ombalo wali, nani Kraist Jisas lombilipo tero uluma pali enondo altopala konopu makinjipe nimbe tili tili lembalo. Jisas ipuki tirimele imbo kombu malio moromelemendo ungu mane tiro mele aku tepala nimbe timbelo.

¹⁸Eno imbo mareni Pol nondopa naa ombalo konopu lekolio eno toko mongo ltimele. ¹⁹Nalo na Awilimuni puwi nimo lemo aku eno moromelendo paa walitikale ombo. Ombo wali imbo toko mongo ltimele akumani ungu nimele uluma naa kanamboi nalo eno kinye Mini Kake Teli tirimo enge te peremonje manda manjipo kanomboindo ombo. ²⁰Aku ambe telka, imbo awinini ungu nimele nalo Goteni imbo tenga iye nomi king molopa nokomo lemo yunge engemu aku imbomu kinye peremo. ²¹Eno imbo topa mongo lilima na ombo wali mapure langopo mepo wambo konopu ltemeleya? Molo eno kondo kolopolio taka lipo wambo konopu ltemeleya? Aku ungumu welea kondo ningo neio.

**Ambiye wapu langi noli iye te makoroko
wendo mundeio Poloni nimbe tirimu**

5 ¹Enonga imunana ulu paa keru wendo oromo ungumu pileru. Gotenga ungumu naa pilko wendo moromele imbomani kape aku ulu naa teremele. Ulu kerimupe iye teni yunge kandi lapanga omenu ambomu mangopa ltimu. ²Eno paa moromolo nimele kano imboma kani kinye ambe telka i ulumu oi ningo amenge naa tengeya? I teremele ulumunga alaye mai naa kololi. Aku ulu teremo iyemu eno kinye kopu tepa naa molopili ningo makoroko wendo mundeio! ³Paimbo eno moromele kombuna naa moro nalo Mini Kake Telimuni nanga konopundo omba tope tirimu wali eno lipe pinjirimuna oru. Aku tepo molopolio wali eno kinye paa kopu tepo molopolio mele ulu keru temo iyemu nanga konopumuni oi lipo manjipolio makoropo wendo mundemili nimbo moke tepo pora tindu. ⁴Iye Awili Jisasinga imbina nombeya tenge wali yunge engemu eno kinye pembalo. Aku wali Mini Kake Telimuni nanga konopundo omba tope tirimona eno kinye moro konopu lteo. ⁵Aku wali linoni iye kanomunga kangu bembo tipili nimbolio Satan iye kerimunga kindo tiemili. Lino aku ulu temolo kinye Goteni yunge minimu peyalime waimunga tepa wendo limbelo.

Ulu keru teremele imboma kinye koniye naa leaio

⁶Enoni paa moromolo nimele ungumu aku keru nimele. I ungu te liko manjengei. Yis alaye koloni plawa undukanamu tepa akondoromo. ⁷Pasova bret yis naa mundurumele mele molamili ningo yis oimu pali wendo liko lteaio. Linonga Pasova kongi sipsip mele Kraist toko kondoringimu Gotendo paa tereno nimbolio tirimulungu lino yis naa munduli Pasova bret koinjo mele paa moromolo. ⁸Akumunga mumindili kolopo imboma tepo kenjemili nimbolio ulu keru teremolo oi yis melemu wendo lipo lteamili. Aku tepolio ungu paimbomu nemili, uluma ltemo mele teamili nimbolio yis naa munduli bret koinjo mele molopolio Gotenga imboma moromolo nimbolio Pasova ltemo uluma teringi mele tono kolopo teamili.

⁹Nani enondo pipia te oi topo tipolio ambiye wapu langi noli ulu keru teli imboma kinye koniye naa leaio niu kano. ¹⁰Aku wali ambiye wapu langi noli ulu keru teko molko peremelema molo eno liemili ningo aie konopu lekolio wapu ltimelema molo mele tendo i gote ningolio kuro popo toromele aku ulu teremele mai kombu imboma kinye koniye naa leaio ungu aku tepo naa niu. Nalo aku tepa nilkanje, eno i mai kombuna kolangei wendo pulimala. ¹¹Nalo kinye imbomare kinye paa koniye naa leangei nimbo timboi. Imbomareni ambiye wapu langi noli ulu keru teliko purumele kinye mareni melema liemili ningo aie konopu ltemele

kinye mareni i gote ningo melte kuro popo toromele kinye mareni umbulu taka ungu nindirimele kinye mareni no enge nili nongo loi ltemele kinye mareni melema wapu lingei lope ltenderemele. Nalo aku manga pupumuni teni nimbei na Jisasinga imbomu moro nimo lemo imbo akumu enonga imbore konopu naa leaio. Aku tembalo imbomu kinye kere popo tiko naa naio.

¹²⁻¹³ Jisas ipuki naa tirimele imboma Goteni apurumbelo. Akumunga nani imbo akuma apurumbo, molo. Nalo Bukuna peremo ungu te i tepa, Ulu pulu keru teli imbo te makoroko wendo mundeio. (Lo 17:7) Akumunga Kristen imbomani teremele aku ulu kerima enoni manda apuruko wendo mundeio.

**Korin imbomani enongano kot teringi uluma
Poloni nimbe amenge terimu**

6 ¹Eno kinye mongo te peremo. Kristen imboma kot naa pileli konopu lekolio Jisas ipuki tirimo imbo te kinye ungu te peremo kani kot tendamili ningo Gote ipuki naa tili imbomani kot pilengei nemili ningolio ambe telka aku ungu nimeleya? ²Eno Gotenga yunge mendepolo nimo imbomani peyalime waina mai kombu imbomani teremele uluma pali apurungei ungumu komu tindingeya? Aku ulu awili manda tenge lemo nalo aku ambe telka pipili kolkolio ungu i peremoma kot naa pilemili ningeya? ³Lino Jisas ipuki tirimolo imbomani Gotenga kongono enselemanu tenderingi uluma apurumolo ungumu kape komu tindingeya? Enselemanu teringi uluma manda apurumolo lemo i mai kombuna teremele uluma paa manda imbi tipo nimbo amenge temolo lepamo. ⁴Akumunga ungu peremoma kot tendamili nilimalanje Kristen imbi mainye mololi teni kot pilipili ningo lilimala. ⁵I nio ungumupe eno mai naa koromeleya? Eno paa moromolo ningo none teremele nalo enonga imunana Kristen imbo talonga ungu peremomu manda pilimbei imbo lipe manjili tendekure kape moromonje? ⁶Eno paa. Nalo Kristen imbo angenu kinye ungu te peremo kani kot tendamili nimele ulumu ambele konopu lekolio Gotenga ungu ipuki naa tirimele imbomani kotena kanoko molangei enoni pipili naa teremona teremeleya?

⁷Kristen imbo angenu te ulu alowa mare teremona kot tendamili nimele ulumuni eno paa maindo puringi. Nu imbo teni ulu kerire temomundo naa pundu tombo konopu lenio lemo Kraistinga ltemo ulumu tereno. Imbo teni nunge melema wapu limbei kili timomundo naa pundu tombo konopu lenio lemope Kraistini nimo ulumu tereno. ⁸Nalo enoni Kraistini teaio nimo uluma naa teremele. Kristen imbo angenupilima kinye ulu keru mare kape teremele. Melema wapu lingeimunga kape kili tirimelela.

⁹Ulu pulu keru teremele imbomani Gotenga mulu kombu naa punge kani liko manjeio. Eno enongano naa kili tieio. Ambiyu wapu langi

noromelema kape i Gote ningo mele te kuro popo toromelema kape omenupili umbulu tapu tekolio wapu langi noromelema kape iye angenu kinye ambiye angili ulu teremelema kape ¹⁰wapu ltimele imboma kape liemili ningo eio konopu ltimele imboma kape no enge nili nongo loi leli imboma kape umbulkondo ungu nindirimele imboma kape kili tiko melema wapu ltimele imboma kape aku ulu teremele imboma Gotenga mulu kombu naa punge. ¹¹Oipe eno imbomareni aku teko moloringi. Nalo Awili Jisas Kraist enonga nimbe kolumumunga Mini Kake Teli teremomuni Goteni eno kulumie tondopa yunge imbo kake telima mendepolo nimbelle yunge imbo toya tolina imbi tirimo.

Gotenga Mini Kake Telimupe linonga kangindo molopili nimbe tipe mundurumumunga kangindo ulu toya tolina teamili

¹²Imbomareni uluma pali manda temolo nimele. Teko manda tenge nalo ulu mareni eno naa tapombalo. Uluma pali manda tero nalo ulu teni na nokombalo mele manda molo. ¹³Imbomareni langi olomuni tirimolo wali olomuni ltimo nimele nalo kere langimu kinye olomu talo Goteni purupili nimbekomunga purungele. Goteni enonga kangini ambiye wapu langi nongo keri keri ulu akuma teangei nimbelle naa tenderimu. Kangi terimumu yunge mendepolo nimbe terimu. Yuni imbomanga kangima yunge nimbe tepa ltimu. ¹⁴Awili Jisas kolopa ono kombuna perimu nalo Gotenga engemuni topa makinjirimu. Lino kape aku tepala topa makinjimbalo. ¹⁵Enonga kangimu kinye Kraistinga kangimu talo Goteni lipe tendeku tirimu. Aku oi pileringi kano ungumape kinye naa liko manjirimeleya? Nalo tendeku tirimo kangi kanomu apureli ambomu moromona mepo pumboya? Aku manda molo! ¹⁶Gotenga bukuna peremo ungu te i tepa kani liko manjeio! Ambo iye talo kangi talonga tendeku tirimo nimbe peremo. Aku tepa, iye teni apureli ambomu mepa andomo lemo aku ambomu kinye kangi tendeku timbalo. ¹⁷Nalo imbo teni Gotenga imbomu molombo nimo wali Mini Kake Telimuni imbo akumu Kraist kinye tendeku tirimo.

¹⁸Ambiye wapu langi noli ulu teremelemu paa keleame! Imbo teni we ulu keri teremoma aku yunge kangimunga tawendo ltemo. Nalo ambiye wapu langi noromo imbo aku teremo ulumuni yunge kangimu tepa beambo tirimo. ¹⁹Goteni Mini Kake Teli tirimumuni enonga tukundo omba moromo kani enonga kangi Gotenga ulke wengendelimu kano ungumu oi pilkolio nalo kinye naa liko manjirimeleya? Eno enongano darenga we naa moromele. ²⁰Yunge marenu Jisas enonga nindipe kolopili nimbelle tirimumuni Goteni eno yunge imbo mendepoloma molangei nimbe tepa ltimu. Akumunga kano ulu kerima tiye kolkolio kangimuni teremele ulumuni Goteni teaio nimu ungu tenge tiko molko yunge imbi wale pakaio.

Ambo liko iye punge wali tembalo ungumu Poloni ungu mane tirimu

7 ¹Oi pipia toko tiko munduringina Kristen imbomani uluma ambe tepo temoloya ningo waliko pilingi. Aku ungumunga nimboi tero. Iye teni ambo naa limo lemo aku penga lembalo. ²Nalo andi kombu tukundo moromele imbomani eno andoko ambiye wapu langi noromelemunga aku ulu naa teangei kani ambo yu mele mele liko amboma iye yu mele mele paio. ³Iyemunga kangimu ambomunga. Akumunga iyemuni kangimu lopeke naa tewi. Ambomunga kangimu iyemunga. Akumunga ambomuni kangi naa kanopili ungu naa niwi. ⁴Ambomuni yunge kangi yunu kau naa nokoromo. Iyemuni kape waye nokorombe. Aku tepala iyemunga kangimu yunu kau naa nokoromo. Ambomu kinye waye nokorombe. ⁵Eno ambo iye talo molongele lemo elonga kangi nendo yando mi naa talio. Nalo Gotendo enge nimbo konge nembili ningolio kangi mi tambili ungumundo ee ningele lemo aku teko wali ponjilimunga kangi mi manda talio. Aku ulu pora tingele kinye Satan iye kerimuni elonga konopuna enge naa peremona ambiye wapu langi nalio nimbe kondi topili ungu naa nipili ningolio eloni mi tongele ulumu akuna ongolio kelealio. ⁶I ungumu pe paa Gotenga mane ungure molo. Eno tapopilimunga tenge kape teangei nimbolio nio. ⁷Ambo naa lili iyemu aku tepo manda moro. Eno imbo palini aku teko imboma molongele lemo aku penga nalo Goteni imbo yu mele mele enge lupe lupe tirimu. Mare ambo iye talo tendekuna manda molangili enge te tirimu. Aku tepala mare imbo tendeku manda molopili enge te tirimu.

⁸Kinye wenepo mololima kinye ambo waima kinye aku imbomando ungu te nimboi tero. Na moro mele molongei lemo aku molko kondoromele. ⁹Nalo ambiye wapu langi naa namili ungu manda naa ninge lemo eno ambo liko iye punge. Aku ambe telka, ulu keri wendo naa opili ningo molko kondoromele.

¹⁰Ambo iye ambiye ningo morombe talondo mane ungu te nimboi tero. Aku mane ungumu nanga mane ungure molo. Awilimunga mane ungumuni i tepa nimo ambomuni omena iyemu tiye naa kolowi. ¹¹Tepa wendo pumo lemo omena iyemu tiye kolopa wendo pumbe molomo lemo ne kana ya kana naa tewi. Nunu manda naa molonio lemo aku omena kinye ningo amenge tekolio tukundo pungo molowi. Iyemuni kape yunge ambomu makoropa wendo naa mundupili.

¹²Ambiye talonga te Jisas ipuki tipelie molombalo nalo yunge omenu te Jisas ipuki naa timbelo aku teko moromele imbomando ungu te nimboi tero. I ungumu Awilimunga mane ungure molo. Jisas ipuki naa tili oi ltinu ambomuni nu kinye molomboi nimbe tai nimo lemo nu Kristen iye angenu teni ambo kanomu makoroko wendo naa munduwi. ¹³Aku tepala, Jisas ipuki naa tili iye oi purunu iyemuni nu kinye molomboi

nimbe tai nimo lemo nu Kristen ambo angenu teni iye kanomu tiye naa kolowi. ¹⁴Aku ambe telka omena iyemu nu kinye moromomunga yu Goteni yunge imbomu none tendepalie nokombalo. Aku tepala Kristen iyemunga omenu ambomu Jisas ipuki naa tirimomu Goteni aku ambomu yunge imbomu none tendepalie nokombalo. Aku ulu Goteni naa telkanje elonga bakuluma wendo imbomarenga bakuluma none telka. Nalo Goteni i teremo ulumuni elonga bakuluma yunge none tendembalo.

¹⁵Nalo ambiye talonga teni ipuki naa tirimumuni te tiye kolopa pumbei temo lemo aku imbomu yunge pupili kani tiye kolowi. Goteni lino Kristen imboma aku tepa umbuni naa meko konopu ame topili molangei nimumunga ipuki naa tirimo imbomu yu pupili. ¹⁶Ipuki tili ambomu nu nunge iyemu kinye molonio ulumuni yu Gotenga ungumu pilimbelonje aku ulumu nu naa liko manjirino. Aku tepala ipuki tili iyemu nu nunge ambomu kinye molonio ulumuni yu Gotenga ungumu pilimbelonje aku ulumu nu naa liko manjirino.

Goteni eno kanopa ltimu wali moloringi kano mele molaio

¹⁷Aku ungumu ltemo nalo Goteni eno aku teko molko peangei konopu lepa tirimu mele molaio. Goteni oi eno kanopa ltimu wali enonga teringi ulu kanoma teko kau molko peaio. Aku ungu Jisas ipuki tiko moromele imbo palimando nio. ¹⁸Oi nu Juda imbo kangi pundu kopilimu molani wali Goteni nu kanopa ltimu lemo kangi pundu naa kopili imbo tawendore none naa tewi. Aku tepala nu kangi pundu naa kopili wendo imbomu molani wali Goteni nu kanopo ltimu lemo nunge kangi pundumu kopengei ningo Juda imbore none naa tewi. ¹⁹Kangi pundu kopili ulu akumu ulu nerungere. Kangi naa kopili ulu aku kape ulu nerungere. Nalo Goteni teaio nimo unguma tenge tiko tenge lemo aku ulu tukumemu. ²⁰Aku tepa mele eno oi molko peringina Goteni kanopa ltimu kano teko molko peaio. ²¹Eno kongono kendemande teremele imboma molangei wali Goteni eno kanopa ltimu lemo eno akumunga konopu umbuni naa lieio. Nalo eno kongono kendemandemunga molangei wendo pungei ulu te mandakona lemo lemo aku ulu manda teaio. ²²Kongono kendemande teremele imboma kinye enonga kombu moromele imboma waye talo Gotenga imboma manda molonge mele i tepa, Kongono kendemande imbomu Goteni kanopa lipelie wali yunge imbomu nimbe konopu ltemo. Aku tepala imbo teni yunge kombuna we moromomu Goteni kanopa lipelie wali Kraistinga kongono tendembalo imbomu nimbe imbi tirimo. ²³Goteni eno yunge marenu Jisasinga mememuni polo tepa lipelie eno yunge mendepolo. Aku ulu tirimumunga eno imbo iyemani kongono kendemande mele teko ulu kerima teaio nimele ungumu tenge naa tieio. ²⁴Goteni eno taporomo wali oi eno molko peringina Goteni kanopa ltimu kano mele molko peaio. Eno yu mele mele aku teko molangei Goteni tapombalo.

Ambo iye ningo naa mololi imbomando Poloni ungu mane tirimo

²⁵Ambo iye ningo naa mololimando ungumu oi pipia toko tiringimunga nani i tepo nio. Goteni i ungumu nando ningo tiwi nimbe naa nimu nalo Goteni na paimbo toya topo molambo nimbe taporomo iyemuni i ungu mane tiromu pilengei. ²⁶Kinye wai kerimu ltemo kani eno enonga moromele mele aku teko molongepe aku penga lepamo. ²⁷Nu ambo te oi ltinu lemo kelko aku ambomu tiye kolamboi konopu naa lewi. Nu ambo naa lili wangono angilino lemo altopo ambo liemboi konopu naa lewi. ²⁸Nalo nu ambo te linio lemo aku ulu aloware molo. Aku tepala ambo wenepo te iye pumo lemo aku ulu aloware molo. Nalo i wai keri ltemomunga ambo iye mololimani enonga lapumu kele tongeimunga umbuni pulumu lingei konopu lteo.

²⁹⁻³¹Mai kombu ulu ltemoma pora nimbei teremo. Akumunga nanga Kristen imbo ango kame aku nio ungumunga pulumu i tepa. Kinye i wai ponjili moltomolona, eno ambo bakulu mololi iyemani ambo naa lili iye none teko Gotenga kongonomu enge ningo teaio. Umbuni meko kola teko moromele imbomani aku ulumu tiye kolko enge ningo molaio. Tono kolko pende pende ningo moromele imbomani aku uluma kelkolio konopu toimbo topili ningo molaio. Melema polo terelele imbomani aku melema lepa tule pumbelo konopu naa leaio. I mai kombuna kou kongono terelele imbomani kou limolo konopu naa panjeio.

³²I mai kombu umbuni ltemomanga enoni ambe temolowa konopu awini naa leangei nimbolio unguma nio. Oi ambo naa lili Kristen iyemuni Awilimu konopu penga timbei Goteni tewi nimu uluma paa tembo konopu ltemo. ³³Nalo ambo mololi iyemuni yunge ambo bakuluma kele toromo. Yunge omenuni konopu mondopili uluma andopa teremo. ³⁴Aku iyemuni Gotenga kongono tembonje ambo bakuluma kele tombonje konopu talo ltemomuni yu topa tundurumona moromo. Aku uluma ambomani kape terelele. Iye naa mololi amboma kinye ambo wenepoma kape Awilimu konopu penga tiemili konopu ltemele. Konopu kangi taloni enge ningo Awilimuni teaio nimu ungumu teamili ningo yunge imboma molamili konopu panjirimele. Nalo iye mololi ambomuni yunge bakulu lapali kele toromo. Aku tepalie yunge omenuni konopu mondopili uluma andopa teremo. ³⁵Eno ambiye ningo naa molangei aku ungurendo naa nio. Nalo enoni konopu talo naa lekolio konopu tendekumu panjikolio Goteni teaio nimu uluma toya toko yunge imbo tukumema molangei nimbolio eno tapomboi konopu lepolio nio.

³⁶Nalo iye teni ambo limo lemo ulu aloware naa teremo. Kristen imbo maren i lara langi noringi nalo imbo talo ambo iye talo ungu oi naa ningi kinye ambo limbelo iyemuni oi naa lipolio ambomu oi molopili tepo kenjiro konopu lepalie, kinye limboi nimo lemo aku imbo talo ambo iye

talo molongele. ³⁷Nalo ulu teni tope naa tirimuna iye teni konopu toimbo topili yunu enge nimbe lipe manjipelie ambo naa limbo konopu panjimo lemo yu kape aloware naa teremom. ³⁸I ulu talonga nimbolio lara langi noringi ambomu paa ltimo iyemuni ulu pengamu teremom nalo lara langi noringi ambomu naa ltimo iyemuni aku ulu paa pengamu teremom konopu lteo.

³⁹Ambomu yunge omenu iyemu koinjo molombalo wali aku yu paa yunge iyemu kinye molopa peremom. Nalo yunge omenu kolomo lemo aku kau yu manda iye lupe pumbelo. Nalo iye pumo lemo yu Gotenga ungumu pilimbalo iyemu kau kanopa ltendepa pumbelo. ⁴⁰Nalo ambomu yu altopa iye naa pumo lemo aku yu molopa kondombalo konopu lteo. I ungu nioma Gotenga Mini Kake Telimuni na tope tipelie ee nimo.

**Imbomani mele te gote ningo kuro ulkena ari mele
koiringima manda nongenje Poloni ungu mane tirimu**

8 ¹I melemu gote ningo kuro ulkena ari mele koiringi langima manda namilinje waliko pilingi ungumundo kinye nimboi tero. Imbomareni lino Kristen imboma uluma pali lipo manjirimolo nimele ungu akumu paimbo. Nalo imbo teni lipe manjili imbo none teremom wali yu mongo kondoromo. Imbo teni imboma kondo kolopa konopu mondoromo wali Gotenga engemu yando ltimo. ²I ulumu paa lipo manjiro konopu lepalie aku imbo teni Kristen imboma lipo manjirimolo mele oi pilipe aru naa tili. ³Nalo Gote konopu mondoromo imbomu Goteni aku imbomundo yunge kanopa ltendeli imbomu imbi tipe lipe manjirimom.

⁴Kano ungumu liko manjengei kani kuro koiko ari mele langima manda nomolonje ningi ungumundo nimboi. Mele te i gote nimelemundo, damu enge naa peli, koinjo naa moromo nimolo. Gote tendekumu yu kau moromo. ⁵⁻⁶Paimbo, mai kombu imbomani melemanga i linonga gotema ningo, ya i linonga awilima imbi tirimele. Muluna ola ltemoma kinye maina mainye ltemoma aku melemando gote ninge nalo linoni Gote tendekumu kau moromo nimolo. Linonga Gote, melema palinga pulu iyemu yu. Lino Yunge imboma molamili nimbo moromolo. Aku tepala linonga Awili tendekumu kau moromo, yu Jisas Kraist. Yuni melema pali tepa wamorumu. Lino koinjo molamili nimbe tepa koinjo ltimu.

⁷Nalo Jisas ipuki tirimele imbo mareni kolo toli gotemanga enge naa peremom nimolo ungumu naa liko manjirimole. Imbo kanoma oi mele tendo i gote ningo kuro koirimele uluma teringi. Akumunga kuro ulkena ari mele koinge langima liko noromele wali apa i kuro koinge langima nomolo lemope, alowa temolo lepamo ningo konopu ltemele. Aku tepa konopu enge naa nimomuni eno tepa mainye mundurumu. ⁸Nalo langi noromolomuni lino Gote kinye imbo pengama naa tendelka. Lino langi

akumu naa nomolo lemo lino imbo kerima molo. Aku tepala lino langi akumu nomolo lemo lino imbo pengama molo.

⁹Nongenje, naa nongenje aku enonga tenge. Nalo teremele ulumuni Kristen imbo angenu te manda naa nombo nimo kanomu teremele ulu teambo nimbelie yu ulu alowana mainye pumbelo naa tendaio. ¹⁰Liko manjeio. Eno enge ningo angimeleman kolo toli gote tenga ulke tempel molko kuro koiringi langi noromelena kanopalie kuro langi naa nombo nimbe pipili koromo Kristen imbo angenu teni nanga imboma aku langi noromele kani na kape manda nombo konopu lepalie kuro koiringi langima nombalo. ¹¹Kuro koikolio kere langi koirimelema manda nomolo ningo liko manjirimele ulumuni aku Kraistini yunge nindipe kolumu Kristen imbo angenu konopu enge naa nilimu teko mainye mundurumele. ¹²Kristen imbo angenuwili maren tumbi nili ulu temuya ningolio konopu enge ningo naa ltemelema aku teko mainye mundurumele wali Kraist yu imbo kanomanga nimbe kolumu iyemu kinye enoni ulu keri teremele. ¹³Akumunga i konopu lteomu eno kape aku teko konopu leaio. Nani langi aku tepo noromuni nanga Kristen angenu te alowa tendepo tepo mainye mundundu lemo kuro koiringi ari mele langi te alto po paa naa nombo. Aku tepolio, yu tepo mainye naa mundumbo.

**Goteni Pol aposel kongonomu tirimumunga Poloni
paa tono kolopa kongono we terimu**

9 ¹Ulumareni Pol pange tenderemo nimele nalo aku tepa molo. Pol iye aposelere molo konopu ltemele nalo Iye Awili Jisas mongoni kanopolio Jisasini kongono tirimumuni eno Gotenga imboma molangei nimbo tukundo lipolio aposel moro. ²Imbomareni na aposelere molo nimele. Nalo na Jisasinga kongono tenderimunga eno Kristen imboma moromelemuni na paa Jisasinga kongono tipe munduli iye aposel nimbe mona ltenderemo. Akumunga enoni Pol paimbo iye aposel kongono tepa moromo ningo liko manjirimele.

³Nani enge tipolio na kanoko keri pilko moke teremele imbomando i ungu nio. ⁴Enonga kombuna aposel kongono terembolomunga enoni langi no talo tieio ungumu manda nilimbala. ⁵We aposel iyema kinye Awili Jisasinga angenuwili kinye Pita aku iyemani kombu ponenge pungei wali enonga Kristen omenupili amboma meko waye purumele mele aku teremele ulumu ilto kape manda telembala. ⁶Ambe telka Barnabas iltoni kau kele topo kongono tendambili konopu ltemeleya?

⁷Gavmanemanga ami iyemani kou naa limolo, we opa tendemolo nimele ungu akumu narini nilka. Imbo teni wain poinye panjipelie mongo ina topalie wali nowi mele kanomu naa namboya ungu narini nilka. Imbo teni kongi meme tapu imbo molopalie wali ame kolopa limbelomu narini naa nolka. ⁸Aku unguma mai kombu imbomani

teremele ulumundo naa nio. Nimboi tero ungumundo Mosesini oi topa panjirimu mane ungumuni tendeku ungu kala nimo. ⁹Aku unguna i tepa nimbe peremo:

Kongi kaomuni wit nowi lelima kambulupe mongoma oltendembai kongono tendembalo wali yunge keremu ka toko pipi naa tiwi.

(Lo 25:4)

Goteni kongi kaoma kondo kolopa konopu lepalie kau aku tepa naa nimu. ¹⁰Aku manda lepa lino Gotenga kongono tenderemolo imbomando nimu. Poinye apape toromo iye te kinye poinyena langi mongo nowi ltemomu ina topa amenge teremo iye te kinye aku iye taloni i poinye mongo toromele langimare nombolo konopu lekolio kongono yu mele mele terembele. Kongi kao manda leli ungu kanomu Goteni lino aku tepo mele moromolomando nimu. ¹¹Mini Kake Teli tirimu unguma langi imbore mele nimbo tipo tili tirimbulumunga Barnabas iltoni eno enge tirimbulu. Akumunga enoni ilto kere langi tiko tapu telemalanje narini molo nilka. ¹²Gotenga kongono imbomareni eno tapongemunga langi tiko nokoromele. Akumunga linoni eno pulu mondopo kumbe lepo Jisasinga temane topo tirimulungunga paa langi tiko nokoko kondolemala. Nalo paa aku teko teaio ungu naa nimulu. Aku molo. Imboma umbuni naa timilindo Kraistinga temane pengamu pilengei nimbolio kele topo umbuni awini meremolo. ¹³Oi tempel ulkena kuro koiringi uluma liko manjeio. Neya ulkena imbomare ulke amenge teko kongono teringimani tukundo tukundo ongo tiringi kerema marendo noringi. Aku tepala iyemareni alta polona kuro koiko kongono tekolio wali ari mele kaloringi marendo noringi. ¹⁴Teringi aku mele, Awilimuni Jisas ipuki tirimele imbomani Jisasinga ungu tukumemu toko tiko meko andoromelema melema tiko nokoko tapaio nimu.

¹⁵Aku tapongei melema Goteni nando manda linio nimu nalo naa ltiu. Kinye i pipiana ungu topo panjipolio wali na enoni tapoko melema tingei konopu lepolio naa tero. Enonga mele mare naa lipo nanga nanu kele topo tono kolopo moro ulumu imbo teni pipi tilkanje na oi kolka konopu lteo. ¹⁶Nalo Goteni nando Jisasinga temane toko imbomando ningo tipuwi nimumunga, ungu kanomu nimbo tipolio wali imbi molopili nimbo naa tero. Imbomando aku ungu naa nimbo tindu lemo na bembo nimbo. ¹⁷Nanga konopumuni Gotenga ungumu nimbo tindu lemo melema tieio manda nimbo. Nalo Goteni niwi nimo ungu pilipolio ungu nimbo tindu lemo aku yunge tewi nimu ungumu tenge tipo Jisasinga ungu pengamu imbomando nimbo timbo. ¹⁸Konopu penga tili melema te ltemoya? Enonga Goteni kongono tenderemele imbomando tapoko tieio nimo melema manda limbo nalo naa limboi kani imbomando Jisasinga ungu tukumemu nimbo tiro wali enonga melema naa lipolio we nimbo tipo tono kolopo moro akumu konopu pengare ltemo.

Poloni imbo pali tukundo limbei terimu ulumu

¹⁹Na imbo tenga ka kongono tendepo naa moro. We molopolio nalo imbo pulumu Jisasinga imboma molangei nimboi imbo palinga ka kongono iyemu molamboi konopu lepolio tero. ²⁰Tero uluma aku i tepa. Juda imboma Kraistinga imboma molangei nimboi akumulunga eno kinye molopolio wali Juda imbomani teremele ulumanga tepo tukuruku pero. Mosesinga mane ungumu lombimele imboma Kraistinga imboma molangei konopu lepoliomunga kano imboma kanangei wali mane ungu lombileli mendepolo mele moro. Nalo Mosesinga mane ungumunga maindo naa moro. ²¹Mosesinga mane ungu naa pimele imboma Jisasini tepa lipili konopu lepoliomunga eno kinye molopolio wali kano mane ungumu naa lipo manjili iye mendepolo mele moro. Nalo aku ulu tero wali Gotenga tewi ungumu umbulu naa tiro. Aku tepolio Kraistini terimu ulumu lipo kumbena mundupolio tero. ²²Konopu toimbo naa topili Jisas ipuki tirimele imboma enge nengei tapomboi konopu lepoliomunga enonga teremele uluma bembo naa timboi taka lipo moro. Ulu palima teromuni imbomare Jisas ipuki tiengei tapomboi konopu lepoliomunga imbo palinga teremele uluma tepo tukuruku pero. ²³Jisasinga ungu pilko ipuki tiengei nani imboma enge timboindo aku uluma pali tero. Jisas ipuki tirimelemendo Goteni mane ungu timbelo mele na kape limbo lepamo nimbolio tero.

Melema apureli ltimele ungumu Poloni manda lepa nimu

²⁴I ungu manda lepo niomu eno liko manjengei. Imbomareni kombure lingei opa teko arale teremele nalo enge nimomuni ltimo. Aku teremele mele enoni mulu kombu limili ningo arale teaio. ²⁵Opa pungei purumele wali keri keri konopuma tiye kolko kombumu limolo lepamo ningo konopu tendekumu panjiko purumele. Kombu linge nalo akilio pora nimbelo. Nalo mulu kombu liemili keri keri konopuma tiye kolopo aku kombuna molopo pumolo. ²⁶Aku tepa mele na ola kane kane naa puro nalo mongo konopu talo kinye puro. Ola kane kane mera naa toro nalo kanopo kondopolio toro. ²⁷Kinye kape opa pule iyemu kinye opa tero lepamo nimbolio nanga kangimu kele toro. Aku ambe telka, na Gotenga ungumu imbomando opa ungu nimbo tipolio na altopo embambo naa nimbo mulu kombu limboi kangi kele toro.

Oi Israel imbomanga lapali kolepaleni teringi ulumu Poloni manda lepa iye kerimunga kondi toromo ungumu naa pileio nimu

10 ¹Eno mainye naa pungei i manda lepo nimboi tero ungumu wamongo pilko kondaio. Linonga ara kaue kame Isip kombu tiye kolko wendo oringi wali kupe lombili wangei nimbelle Goteni kupe te tipe mundurumu

akuna maindo oringi. Kelepa Goteni Kondoli Nomu mendo mendo winjo winjo imunana kapu lepili nimu aku aulkena nekondo puringi. ²Imbo akuma nona yakondo ongo kupena maindo oringi aku ulu taloni Moses kinye kopu teko yunge imbo lombileringima manda lerimu. Aku ulumu no mele ltingi. ³Aku wali Mini Kake Telimuni muluna mainye opili nimbe langi tirimumu palini norongi. ⁴No tirimumu palini norongi. Aku nomu Goteni kouna akupe wendo opili nimu kinye orumuna norongi. Aku nomu terenga terenga wendo puringi kombuna koumunga no akupe omba molorumuna norongi. Aku koumu yu Kraist manda lepo nio. ⁵Goteni aku tepa tapopalie nalo kano imbomanga ulu keru teringina kanopa penga naa pilerimu. Akumunga imbo akuma kolangei nimbe enonga kangu panama imbo naa peli kombu kapu wena tenga tenga leangei nimu.

⁶Oi imboma kinye i uluma wendo orumupe, kinye linoni kanamili nimbelle terimu. Oi imbomani ulu kerima teringima lino teamili eio ungu naa nemili nimbelle wendo orumula. ⁷Aku imbo mareni mele tendo gote ningo kuro popo toringi kani enoni aku ulu naa teaio. Israel imbomani teringi ulu akumu Gotenga bukuna ungu te nimbe peremo:

Israel imboma kere kapu awini nongo no enge nili mare awini nongo molkolio ulu keru nale teringi. Aku tekolio manga topa naa ltimu.

(Kis 32:6)

⁸Linoni ambiye wapu langi naa namili. Koro oi, wali tendekumunga ambiye wapu langi norongi Israel imbo 23,000 Goteni topa kondorumuna koloringi.

⁹Linonga Iye Awilimu manda tembalonje nimbo naa manda manjipo kanamili. Israel imbomanga lapali kolepale aku ulu teringima Goteni waimbe kerimani naio nimuna aku imboma nongo kondoringi. ¹⁰Goteni ambe temona teremoya ungu naa neio. Oi imbomareni aku ulu teringimunga Gotenga muluna kongono iye ensel imbo topa kondolimuni imbo akuma topa kondorumu.

¹¹Oi imboma kinye i uluma wendo orumupe manda lepa kanamili ningolio lino mulu mai talo pora nimbei teremo waina moromolo imbomani aku ulu naa teamili ningo toko panjiringi. ¹²Akumunga eno wamongo liko manjeio. Imboreni yu uluma pileli kelkele tonio lemo papo teko munduko ongo mainye punio kani wamongo kane kane molowi. ¹³Eno tepa maindo mundumbei teremo manda manjili ulu koinjo te oi wendo naa orumu. Ulu aku tepamani imboma pali manda manjirimo. Goteni nanga imboma tapombo nimu ungu ara tipelie manda manjili ulu teni eno tepa maindo mundumbei embambo tipili ungu naa nimbelo. Nalo ulu teni manda manjipe umbuni timbelo wali Goteni eno umbuni meangei enge tipelie tapombalo.

**Kuro koiringi langi kinye langi mongo wain talo manda
nongenje nimbe Poloni ungu mane tirimu**

¹⁴Kuro koiringi langi noromele ulumuni eno manda manjirimo. Akumunga nanga Kraistinga imbina kanopo ltimolo imboma, kolo

toli gote kuro koiko popo toromele uluma umbulu tieio. ¹⁵Eno liko manjirimele imbomando nio. Nanga nio ungumu kolo toronje enoni pilko moke teaio. ¹⁶Kraist yu kolorumu wali yunge mememuni lino imbo palima tepa koinjo ltimu. Akumunga langi mongo noromolo wali mane ungu peli kap lipolio Gotendo paa tereno nimbo no wain nombolio lino meme tendeku imboma moromolo. Aku tepala bret pike leli noromolo wali lino Kraistinga kangi tendeku imboma moromolo. ¹⁷Bret tendekumu kau ltemona lino Jisas ipuki tirimolo imboma pali pike lepo noromolo. Akumunga lino imbo manga lupe lupema imbo tendeku mele moromolo.

¹⁸Israel imbomani Gotendo paa tereno ningo melema kalko tirimele uluma liko manjeio. Israel imbomani Gotendo paa tereno ningo ari tirimelema toko kondokolio ekondo alta polona tipe nomba pora tipili ningo kaloringi nalo ekondo enonga noringi. Aku ulu teringimunga Gote kinye kopu teko moloringi. ¹⁹Nalo aku ungu nimbolio wali Gote naa lipe manjilimani kolo toli gotemanga kuro koiringi ulumu aku ulu tukumere konopu naa lteo. Kolo toli gote yu kape gote tukumere molo nio. ²⁰Imbo kanomani kuro koiringi wali keri kuromando ari tirimelema tiko tapangei ningo teremele. Aku imbomani Goteni tapopili ningo ari tirimele te naa tirimele. Eno keri kuroma kinye kopu teko naa molangei konopu lepolio nilipo ombo aku ungu nio. ²¹Walite Awilimunga kap noromele. Walite keri kuromanga kap noromele. Aku teko paa naa teaio. Walite Kraist liko manjiko langi mongo noromele. Walite keri kuromanga kuro koiko langima noromele. Aku teko paa naa teaio. ²²Goteni lino kinye wailke naa tombalona teremoloya? Yu enge naa peremo nimbolio lipo amboltomoloya?

Imbo te ku pembalo kanaio nimbe Poloni ungu mane tirimu

²³Kristen imbomareni ulu palima manda temolo nimele. Nalo aku ulu palimani lino naa taporomo. Imbomareni ulu palima manda temolo nimele. Nalo teremele ulu palimani imboma tepa enge naa tirimo. ²⁴Imbo teni nu nunu kele tokolio aku ulu naa tewi. Nalo imbomare tapombalo ulumu tewi.

²⁵⁻²⁶Eno ari melema maket teremelema manda liko nongei. Aku ambe telka, Gotenga bukuna peremo ungu lipo manjirimolomu i tepa:

Mai kombumu kinye akuna tukundo ltemo melema palinga pulu
iyemu Gote yu. (Sng 24:1)

Akumunga kuro koiringi langimu liembonje naa liembonje ningo konopu talo naa leaio.

²⁷Aku tepala Jisas naa pileli imboreni nundo langi tendeku tipo nambili owi nimbelo wali pumbo konopu lenio lemo aku manda punio. Aku wali da kuro koinge langima ltemoya konopu talo naa lekolio langima manda nonio. ²⁸Nalo waye molongei imbo teni langi damu

kuro koinje ltemo nimo lemo aku langima naa nowi. Aku ungu nimbelo iyemuni ulu aloware ltemo konopu lepili kani yu naa tepo kenjimboi konopu leko aku langima naa nowi. ²⁹Nonio lemo nu ulu keri te aku teko naa tenio. Nalo iyemu molopili aku ulu keri konopu ltemomunga aku langi naa nowi. Nalo iye akumu ambe temona nanga uluma moke tepa molopa kanopili langi naa namboi konopu ltenoya? ³⁰Waye molkolio Gotendo paa tereno ningo kere langi nonio wali aku ambe telka Goteni oi mane ungu tirimu langi noniona iye teni nu ulu keri tereno nimbelo langi naa namboi konopu ltenoya?

³¹I nimboi tero ungumunga aku langi naa nowi. Ulte tenionje. Ulte naa tenionje. No te nonionje. Langi te nonionje. Aku uluma pali Gotenga imbi leko anjiko tewi. ³²Enoni Juda imboma kape Grik imboma kape Gotenga ungumu pilenge imboma kape we imbo narire akuma konopu alowa naa leangei ningolio uluma teaio. ³³Imbo pulumu Jisas ipuki tiengei nimbo tapopo moro. Na nanu kele naa toro. Imboma pali na konopu penga leangei nimbolio uluma pali aku tepo tero. Eno kape aku ulu talo teaio.

11 ¹Kraistini terimu ulumu lombilipo tero mele eno kanoko lombileio.

Ambo iyemani Gotendo konge tenge ulumu Poloni ungu mane tirimu

²Oi ungu mane tiruma enoni waliwali na naa tiye kolamili ningo konopu ltemele. Akumunga aku ulumu paa teremele nio.

³I nimboi tero ungumu kape liko manjeio. Kraist yu Gotenga maindo moromo akumunga Kraistinga pinyewe Gote. Aku tepa iyema pali Kraistinga maindo moromelemunga iye palimanga pinyewema Kraist. Aku tepala amboma iyemanga maindo moromele akumunga ambomanga pinyewema iyema. ⁴Gotendo konge tembai wali iye teni melte pinyewena pakopalie yunge pinyewe iye Kraist tepa kenjirimo. Imbomando Gotenga nimbe munduli unguma nimbe para timbei wali wainye pakopalie pinyewe iye Kraist kinye tepa alowa tenderemo. ⁵Aku tepala iye puli ambo teni pinyewe aku naa toli we Gotendo konge temo molo Gotenga nimbe munduli ungumu imbomando nimbe timo lemo yunge iyemu tepa mai kondombalo. Aku ulu telkanje pinyendi poroli ambo apureli none telka. ⁶Iye puli ambo te yunge pinyewena mele te aku naa tomo lemo yunge pinyendi porombalo. Nalo porowinga molo karu leko ponjiwinga mai kolomo lemo mele te pinyewena pakombalo. ⁷Goteni pulu polopa iye terimu wali yu yunu manda lepa au nimbe imbomani yunge imbi pilengei terimu akumunga Gote konge ningei wali iyemani enonga pinyewena mele te naa pakonge. Aku tepa mele omenu ambomuni teremo ulumanga imbomani kanokolio omenu iyemu wale pakoromo ltemo ningo iyemunga imbimu kapi nimele. ⁸Imboma terimu wali Goteni iyemu tembai wali ambomunga wendo lipe naa terimu, nalo ambomu iyemunga lambomu wendo lipe wamorumu lipo manjipo paimbo

nimolo. ⁹Iyemuni ambomu maindo molopa tapopili nimbelle naa terimu, nalo ambomu yunge iyemu tapopili nimbelle terimu. ¹⁰Goteni oi terimu ulu pulumunga kinye enselemeni kanoko penga pilengeimunga aku ungu pulu talonga ambomani linonga iyemanga ungu pilipo maindo moromolomu mona lepili ningo mele te pinyewena pakangei.

¹¹Nalo ambomani iyemu yu tepili ningo linongano manda molamili nengei nimbe Goteni aku tepa amboma naa terimu. Aku tepala iyemani ambomu yu tepili ningo linongano molamili nengei nimbe Goteni iyema naa terimu. ¹²Oi iyemunga lambomu wendo lipelie wali ambomu wamorumu nalo altopa ambomuni topele topa iyema kalopa lipili nimbe Goteni aku uluma pali wendo opili nimbe terimu. ¹³Iye puli ambo teni pinyewena mele te naa pakopale Gotendo konge teremomu manda tembalonje aku ulumu eno enongano liko manjeio. ¹⁴Mai kombu ulu ltemomuni iye te pinyendi ambo mele lapie memo lemo ambele iyerenje konopu ltemolo. ¹⁵Nalo ambo teni pinyendi wale memo lemo manda lipe tirimona kanopo penga pimolo. Aku ambe telka yunge pinyendimuni wainye mele pakopili nimbe Goteni tirimu. ¹⁶Aku nio unguma imbo teni topa akumbei temo lemo i nio ungumu lipe manjipili. Lino aposel iyemani pinyewena mele te pakoli uluma aku ungu nio mele kau teremolo. Jisas ipuki tiko nombeya teko kombu maliona moromele imbomani kape ulu teteko naa teremele.

**Korin imbomani langi mongo nongo Jisas liko manjirimele
uluma ningo amenge teaio nimbe Poloni ungu mane tirimu**

¹⁷Eno nombeya teremele wali imboma Jisas kinye kopu teko molangei ningo enge naa tiko teko kenjirimele akumunga i nimboi tero unguna eno uluma teko kondoromele ungu te manda naa nio. ¹⁸⁻¹⁹Te kumbe lepa, eno ongo nombeya teremele wali konopu tendekuna naa pupili molko manga pupu lupe lupe moromele ungu pileru. Eno lupe lupe moromele ungu pilipolio alaye ipuki tiro. Aku ambe telka aku ulumuni Goteni imbo naimele imbo toya tolima moromele kanopa penga pimo mona ltendembalo. ²⁰⁻²¹Eno ongo nombeya teko molkolio wali we imboma yu tepili eno kau nomolo ningo pako pako wamoko kere aku teko noromelemunga Awilimu wale pakoko langi naa noromele. Aku tekolio imbo mareni no wain awini nongo lowi ltemele nalo mare gala punena engele kolko we molko purumele. ²²Enonga ulkena molkolio oi kere nongo no nongo molaio. Imbo koropa nolima mai kanangei ningo Gotenga imbo nombeya teremelema ambe telka teko kenjirimeleya? Aku teko nongo moromelemunga eno paa teremele nemboya? Aku paa molo.

**Awili Jisasini langi mongo i teko naio nimu
nimbe Poloni ungu mane tirimu**

²³Awilimuni tirimu uluma lipolio enondo nimbo tiru. Aku i tepa. Ipu leli opa pule imbomanga kindo oi naa tili wali, Awili Jisasini bret

lipe ²⁴Gotendo paa tereno nimbelle pike lepa nimbei, “I bretemu nanga kangimu. Eno tapopili nimbo tiro. Na moro ulumu liko manjiko langi naio,” nimu. ²⁵Aku tepala langi nongo pora tipelie yu kap te lipelie nimbei, “Nanga mememuni Goteni imboma kinye mi lepa tembo nimu unguma ara tipolio i kapomu tiro. I teko nongei wali na teru ulumu liko manjiko naio,” nimu. ²⁶Jisas oi yando naa oli bret kano nongo kap kano liko no nongei wali Awilimuni imboma tepa limbei kolumu ningo para tinge.

Langi mongo nomili wali konopu ambelemu leamili

²⁷Akumunga, imbo teni bret kano nongo kap kano liko no nongo wale naa pakopalie yunge noromo ulumuni Awili Jisasinga mindi meme talo tepa kenjipe alowa tendembalo. ²⁸Aku ulu wendo naa opili nimbe bret kinye no kapomu oi naa lili wali imbo te te ningo enonga teremele uluma moke teko liko manjikolio langi mongo naio. ²⁹Aku ambe telka, Jisasini lino lipe popo tipelie kopu tepa molopa linonga nimbe kolo wangopa kolumu ulumu kanopa imbi naa tipelie langi no talo we nongolio imbo akumu Goteni topili nimbe yunu tepa kenjirimo. ³⁰Enonga uluma oi naa liko manjikolio Jisasini terimu ulumu kanoko imbi naa tiringimunga eno imbo pulumu kuro torumu kolko leringi. Mare kape oi kolko nomi ka akuringi. ³¹Nalo linonga teremolo uluma oi lipo manjipolio nimbo amenge temolo lemo Goteni konopu topele tonge konopu lepalie lino naa tombalo. ³²Awilimuni lino ulu keri teremolona kanopalie umbuni tirimo wali ulu keri teremele mai kombu imboma kinye tipe kombuna pangei ungu naa nimbeimunga lino tepa amenge teremo.

³³Akumunga nanga Kristen imbo anga kame eno kere langi nongei ongo nombeya tenge wali oi namili konopu naa lekolio imbo angenupilima wangei kani nokoko molaio. ³⁴Enonga nombeya teko kenjingeimunga Goteni umbuni naa tipili ningo nu imbo te engele temo lemo nunge ulkena oi langi nongolio owi. Altopo ombo wali eno i teko teangei ungu we mare kape nimbo timbo.

Mini Kake Telimuni imbo te te ningo Gotenga kongono tewinga enge tirimuma Poloni ungu mane tirimu

12 ¹Mini Kake Telimuni imboma kongono tendangei enge tirimuma enoni paa liko manjengei ungu mane timboi tero. ²Eno oi Jisas naa liko manjiringi wali, ungu naa nili melemando gote ningolio akuma kuro popo tongei ulu teni tope tirimu wali oi teringi ulu kanoma liko manjiringi. ³Aku ulu kerimu oi tiringimunga i nimboi tero ungumu wamongo liko manjeio. Eno imbo Mini Kake Teli tope tirimo teni Jisas bembo nipili ungu akumu naa nimbelo. Aku tepa Mini Kake Telimuni imbo te tope naa timo lemo aku imbomu Jisas yu Gote manda naa nimbelo.

⁴Mini Kake Teli tendekumu kau moromo nalo Gotenga kongono tendewinga enge i kano kanoma we tipe kalopa tirimo. ⁵Gotenga kongono lupe mare ltemo nalo Awili tendekumu kau moromo. ⁶Aku tepala kongono tendewinga enge lupe mare peremo nalo Gote tendekumuni yunge kongono manda tendangei nimbe imbo yu mele mele enge tirimo.

⁷Imbo te te ningoni waye moromele Kristen imboma tapangei nimbe Mini Kake Telimuni Gote moromo kanangei nimbe enge tirimo. ⁸Aku uluma i tepa. Imbo tendo Gotenga ltemo uluma lipe manjipelie imbomando teamili nipili nimbe enge tirimo. Tendo Goteni imboma kinye teremo uluma kanopa imbi tipelie imbomando nipili nimbe Mini Kake Teli tendekumuni enge tirimo. ⁹Aku tendeku Mini Kake Teli tirimomuni imbo tendo Goteni ulu enge nilimu manda tembalo lepamo nimbe ipuki tipili nimbe enge tirimo. Imboma tepa koinjo lipili enge mare aku tendeku Mini Kake Telimuni tewi nimbe imbo tendo enge tirimo. ¹⁰Imbo tendo ulu wengendeli enge nili mare tepili nimbelle enge tirimo. Imbo tendo Gotenga ungu nimbe mundulimu imbomando ungu kanomu ningo tiwi nimbe enge tirimo. Imbo tendo keru kuromuni imbore tope tirimonje Mini Kake Telimuni tope tirimonje kanopa imbi tipili nimbe enge tirimo. Imbo tendo imbo ungu te oi naa pilelimu nipili nimbe enge tirimo. Imbo tendo kape imbo ungu te oi naa pilelimu topele topa imbomando nimbe tipili nimbe enge tirimo. ¹¹Tendeku Mini Kake Telimuni yunu kau i ulumanga engemu timboi konopu lepalie imbo yaka yaka nimbe tirimo.

**Lino Kristen imboma pali Goteni lipe Kraistinga kangimu
wamorumu ungumu Poloni ungu mane tirimu**

¹²Imbo tenga kangimu undukana tendekumu nalo kangimunga imbima lupe lupe. Kimbo ki kumbe mongo komu lupe lupe peremo nalo kang tendekumu kau. Aku tendeku tirimo mele, lino imbo lupe lupema Kraist kinye popo tipo imbo tendeku moromolo. ¹³Juda imboma kape Juda imbomanga wendo imbo lupema kape ka kongono teremele imboma kape enonga kombu we moromele imboma kape lino imbo lupe lupema Mini Kake Telemuni lipelie Kraistinga imboma molamili nimbelle tendekuna no ltindirimu. Aku tepala Mini Kake Telimu tukundo liengei nimbe Goteni lino imbo palimando tirimu. Akumunga lino Kraistinga kang tendeku imboma moromolo.

¹⁴Kimbo ki mongo kumbe kere komuma kangimu i tepa mele tendekure kau molo. Yu mele mele ltemo. ¹⁵Kimbomuni nimbei, “Na kire molo nimo lemo na kangimunga tuku naa pero lepamo,” nilkanje aku ulumuni yu manda tungu nimbe lupe naa molka. ¹⁶Aku tepala komumuni nimbei, “Na mongore molo nimo lemo kangimunga tuku

naa pero lepamo,” nilkanje aku ulumuni yu kumbe tepa yu wendo naa molka. ¹⁷Imbo tenga kangimu undukana mongomu kaunje ungu ambe tepa pilka? Imbo tenga kangimu undukana komumu kau lekanje melema ambe tepa mune pilka? ¹⁸Nalo Goteni mele lupe lupema lipe kangina kongono tepili konopu lepalie popo tirimumuni imboma aku tepa wamorumu. ¹⁹Kangimunga mele tendekumu kau angilkanje imbo kang naa leka. ²⁰Kinye ltemo mele, kimbo ki mongo kumbe melema lupe lupe ltemo nalo lipe popo tipe imbo kang tendekumu terimu.

²¹Kangi tendeku tirimumunga mongoni kimundo waye naa molambili, wendo puwi nimbilie aku ungu naa nipili. Aku tepala, pinyewemuni kimbondo tendekuna naa molambili wendo puwi ungu naa nipili. ²²Lino naa molopili ungu naa nimolo. Linonga kangimunga mele enge naa peremo konopu ltemolo te naa angilimo lemo lino tapombalo kang te naa angilimbelomunga manda naa molomolo. ²³Kangi tendo penga naa ltemo konopu lepolio akuna au tirimolo. Kangindo imbomani naa kanangei nimoloma nokopo kondoromolo. ²⁴⁻²⁵Nalo imboma manda karomelema paa nokopo naa kondoromolo. Kangi mele lupe lupema enonga kumbe teko pungo karaye naa teangei konopu lepalie Goteni kangimunga imbi naa mololi konopu ltemoloma wale pakamili nimbe imbo kang wamorumu. Aku tepalie kimbo ki mongo kumbe mele teni kang popo tiko moromele melema tapopili konopu tendekuna pupili nimbe terimu. ²⁶Kangimunga mele teni mindili nomo lemo kang undukana mindili noromo. Kangi tendo imboreni tapu topa nokopa kondomo lemo kang undukana tono kolopa moromo.

²⁷Aku ungu nilipo ombolio mele eno Kraistinga kangimu moromele. Eno imbo te te ningo Kraistinga kimbo ki mongo kumbe melema moromele. ²⁸Eno Gotenga imbo moromelemanga imunana Goteni imbo marendo aposel kongono tendepaio nimbe eno kiyendo kanopa lipe kongono tirimo. Talo tipe, marendo yunge ungu nimbe mundulimu imbomando ningo tieio nimbe iye profetema kanopa lipe kongono tirimo. Yupoko tipe, marendo nanga imboma ungu mane tieio nimbe eno kanopa lipe kongono tirimo. Aku tepalie, ulu wengendeli enge nilima teaio nimbe imbo mare kanopa ltimo. Kuro toromo imboma teko koinjo lieio nimbe enge lupema tipelie imbo mare kanopa ltimo. Imbo wema tapaio nimbe mare kanopa ltimo. Imbomando uluma i tepo teamili ningo tapu teaio nimbe mare kanopa ltimo. Imbo ungu oi naa pileli mare manda nengei nimbe imbo mare kape kanopa ltimo. ²⁹Kraistinga imboma pali aposel kongono teko moromeleya? Wayema Gotenga iye profetema moromeleya? Palini imbomando Gotenga ungu mane tirimeleya? Wayemani ulu wengendeli enge nilima tenderemeleya? ³⁰Goteni imbo palindo kuro toli imbo awinima teko koinjo lengei nimbe enge mare tirimuya? Eno imboma pali oi naa pileli imbo ungu te nimeleya? Kano unguma pilko

topele toko imbomando yando ningo tirimele wayeni manda nimeleya? Aku molo. ³¹Nalo imboma tapamili konopu lekolio Goteni tipe kalopa tirimo ulu kiyendoma enge ningo liengei.

**Imboma kondo kolko konopu mondangei
ulumu Poloni ungu mane tirimu**

Kinye eno molko kondoko teangei ulu paa kiyendomu nimbo timboi tero.

13 ¹Enselemanga kape mai kombu imbomanga kape nimele unguma pilipolio manda nimbo nalo imboma kondo kolopo konopu naa mondondulu lemo ungumuni we owa kere noro. Imbomani nanga nio ungu pilkolio ungu lalo nimo ningo tiringi toromele wali ungu mele nimo ninge. ²Goteni nando yunge ungu nimbe mundulimu imboma yando ungu nemboi enge tirimo kinye Gotenga konopundo we panjirimo ungu nimbe mundumbei teremoma lipo manjipolio yunge imboma kinye teremo uluma pali kanopo imbi tipolio ipuki enge nimbo tiromunga mulu te konopa pumbelie anjipe polopili manda nimbo nalo imboma kondo kolopo konopu naa mondondulu lemo na imbo tukumemu molo. ³Nanga mai kinye melema pali imbo koropa nolimando tipolio imbi molopili nimbo imbo kerimani na Jisasinga temane topo tiromunga ambolko liko tipena topo kalamili ninge wali aku manda teaio nimbo nalo imbo kondo kolopa konopu naa mondondulu lemo Gote kinye nanga imbimu naa moromo.

⁴Imboma kondo kolopa konopu mondoromo imboreni ulu i tepama tepa moromo. Mumindili kolopa pundu tamboi konopu welea naa lembalo. Yu taka lipe molopa we imboma kinye uluma kandiki teremo. Yokoli naa kolombalo. Yunge teremomundo imbi molopili nimbe kelkele naa tombalo. Paa moro konopu lepalie iye awili none naa tembalo. ⁵Imboma umbulu tipe topa mongo lipe aku ulu naa tembalo. Na kau liembo aie konopu naa lembalo. Mumindili welea naa kolombalo. Alowa terelemunga pundu tomboi konopu mandopa naa lembalo. ⁶Ulu mongona naa pepuli terelele uluma tono kolopa yu tuku naa pembalo nalo Gotenga ltemo uluma toya toromele wali paa tono tono kolopa tuku pembalo. ⁷Ulu kerima teremo iye te mainye naa pupili umbuni tapopa meremo. Imboma ungu umbulkondo nindirimelema pilipe ipuki naa tipelie mololipe purumo. Imbo kerima konopu topele tangei nimbei Goteni imbo kanoma tapombalo konopu lelipe purumo. Umbuni mepa enge nimbe angilipelie Goteni imboma teangei nimo ungumu tenge tipe telipe purumo.

⁸Linoni imboma aku tepo kondo kolopo konopu mondoromolo ulu akumu pora naa nimbelo. Nalo imbomareni Gotenga ungu nimbe mundulimu yando ningo tirimele unguma walite pora nimbelo. Oi

naa pileli imbo ungu ningema walite naa ninge. Goteni teremo uluma imbomareni kanoko imbi tirimele ulu akumu kape pora nimbelo. ⁹Aku ambe telka, kinye uluma pali naa lipo manjirimolo. Gotenga nimbe munduli unguma kopunge pilipo nimbo tirimolo. ¹⁰Nalo Goteni uluma koinjo tepalie kamukumu wendo opili nimbe tembalo wali kinye kokele ltemoma tepa pora timbelo. ¹¹Aku ulu i tepa, oi bakulumu moloru wali bakulumanga ulu teru. Bakulu mele ungu nimbo konopu lepo uluma lipo manjiru. Nalo kelepa na iye apuwe lepa pora tipolio aku bakulumanga teremele uluma tiye koloru. ¹²Kinye i moromolo waina nona nini karomolo mele alaye kolo kandomolo. Nalo peyalime waina kumbekere kanopo imbi timolo. Kinye uluma kopunge lipo manjiro nalo peyalime walimunga na kamukumu Goteni lipe manjirimo mele aku tepo kamukumu lipo manjimbo.

¹³Pileio! Goteni ipuki tirimolo ulumu kape Goteni imboma tapombalo lepamo konopu lepolio nokopo moromolo ulumu kape Gote kinye imboma waye konopu mondoromolo aku ulu yupokope lepa kau pumbelo. Nalo ulu yupokonga olandopa ltemomu aku konopu mondoli ulumu.

**Gotenga ungu nimbe mundulimu imbomando yando
ningo tingei mele kinye oi naa pileli imbo unguma ninge
mele aku ulu talo Poloni nimbe amenge terimu**

14 ¹Aku nio mele imboma kondo kolko konopu mondoko molaio! Aku tenge wali Mini Kake Telimuni imboma ulu enge nili mare teangei nimbe tipe kalopa tirimoma liemili konopu leaio. Gotenga ungu nimbe mundulimu imbomando ningo tiengei nimbe enge tirimomu paa liemili konopu leaio. ²⁻³Aku ambe telka, Gotenga ungu nimbe mundulimu yando nimbe tirimo iye profet teni imbomani Gote ipuki tiko enge ningo molangei nimbe enge tirimo. Wali mare imbomando tamba naa nilko Gotenga teaio nimu uluma manda teangei nimbe tirimo. Wali mare aku tepala umbuni meangei wali Goteni tapombalo nimbe imbomanga konopu toimbo topili nimbe enge tirimo. Nalo oi naa pileli imbo ungu te nimo imbo teni imbomando naa nimbe Gotendo ungu nimo. Mini Kake Teli yunge minimu enge tirimomuni Gotenga oi mona naa leli uluma nimbe para tirimo wali imbo waye angimeleman pilkolio nalo naa liko manjirimele. ⁴Oi imbo ungu te naa pileli nimbelle nimo ulumuni aku imbomuni yunge konopundo nimbe enge tirimo. Nalo Gotenga nimbe munduli ungu nimbe tirimo imbo teni Gotenga imbina nombeya teremele imbomanga ipuki tirimele uluma nimbe enge tirimo. ⁵Oi naa pileli imbo ungu te nimele ulumu eno imbo palini nengei konopu lteo. Nalo eno palini Gotenga ungu nimbe mundulimu imbomando yando ninge aku ulumu konopu mondoro. Gotenga imbina nombeya teko moromele imboma enge ningo molangei nimbe enge tipili oi naa

pileli imbo ungu pilipe topele topa nimbe tirimo imbo te naa molomo lemo, aku Gotenga nimbe munduli ungu nimbe tirimo imbo te imbo tapowinga yu olandopa nalo oi naa pileli imbo ungu nimo imbo teni imbo tapowinga yu mandopa.

⁶Walite ombo wali oi naa pimele imbo ungu te nilipo ondu lemo aku ungumuni eno manda tapombaloya? Manda naa tapombalo. Nalo Goteni oi naa nimbe para tili ungu te mepo ombo nindu lemo aku eno tapombalo. Gotenga nimbe munduli ungu mare eno nimbo tindu lemo aku eno tapombalo. Goteni niwi nimuna ungu mane tindu lemo aku ulumuni eno kape tapombalo. ⁷Kolape mingi kinye tiringi mingi talo koinjo mololi mele talte, molo, nalo ungu we nimbele. Tiringimu lopailke takomo lemo ambe teko tokolio we ninio. Kolape mingi kalawe nimo lemo kunana temu nimo ningo pilko imbi tinio. ⁸Aku tepala lalo pengomango munduli imbo teni opa pule iyema oromelewa nimbe alako tomo lemo yunge imboma wamongo naa pilkolio opa oromo lepamo naa ningolio opa manda naa punge. ⁹Enope aku tepalawa. Enonga nimele unguma pilipe imbi naa timo lemo ninge ungumunga pulumu narini lipe manjimbeloya? Aku teko ninge wali ungu lila ninge. ¹⁰I mai kombuna imbo ungu lupe nimelema paa pulumu ltemo. Nalo ungu pulu te naa peli we nimele te naa ltemo. ¹¹Nalo imbo tenga nimo imbo ungumu pilipolio nalo naa lipo manjindu lemo yu komuna no puli kongi mele komu tenda tenda ltemo imbore konopu lembo. Yuni kape nando aku konopu lembalo. ¹²Oi imbo ungu te naa pileli ningolio wali eno nendo yando ungu lupe nili imbore mele moromele. Mini Kake Telimuni tipe kalopa tirimoma liemili konopu ltemele akumunga Jisasinga imboma nimbo enge tiemili ulu tirimoma paa liemili konopu leaio.

Oi naa pileli imbo ungu nimolo ungumu Poloni ungu mane tirimu

¹³Kraistinga imbo moromelema ningo enge tini imbo teni Kraistinga imboma nombeya tenge wali oi naa pileli imbo ungu te nimbe timo lemo nu Mini Kake Telimuni ungu kanomu topele toko niwinga enge timbei Gote kinye konge tewi. ¹⁴Liko manjeio. Oi naa pileli imbo ungu te nimbolio Gotendo konge nilkanje Mini Kake Telimu nanga minimu enge tirimomuni nilka nalo konopumu mele tenga pupili nimbo molka. ¹⁵Akumunga ambele ulu temboya? Nanga Minimuni konge nimbo nalo konopu we lepili ungu naa nimbolio konopumu kinye kape waye taloni konge nimbo. Gote kapi nimbo kunana nimbo wali minimuni kunana nimbo nalo konopu we lepili ungu naa nimbolio konopumu kinye waye taloni kunana nimbo. ¹⁶Konopuma mele tenga pupili ningolio minimuni Gote kapi ninio lemo da ulumu naa pileli imboreni ambe temona nunge Gotendo paa tereno nino ungumundo paa nino nimbelaya? Nino ungu naa pilipelie panino ungu manda naa nimbelo. ¹⁷Gotendo paa tereno

ningolio yunge imbimu paa manda kapini kondonio nalo nunge ungu niniomuni pilko angilengei imbomanga konopuma naa tapombalo.

¹⁸ Oi naa pileli imbo ungu mare nimele nalo enoni nimele ulu kanomu lipo ongondopo waliwali ungu aku tepo nilipo oromunga Gotendo paa tereno nio. ¹⁹ Nalo Kraistinga imboma Gote kapi ningei nombeya tenge wali nanga ungumu pilengei nimbo ungu mane timboi ungu mongo ki te pakera kau nimbo. Imbo ungu te oi naa pilelina imboma naa pilengei ungu mongo 10,000 nimbo aku manda naa nimbo.

²⁰ Nalo Kristen imbo ang kame, eno bakulu walo mele naa molaio. Ulu pulu keri teremele uluma wamongo naa liko manjiko enge naa peremele bakulu pame mele eno aku teko molaio. Nalo eno imbo konopu pepili aku teko molaio. ²¹ Gotenga bukuna oi ungu te i teko toko panjiringi. Goteni nimbei,

Imbo ungu lupe nili imbo ponenge ongo nanga ungu nimelemuni
nanga imbomando ungu mane nimbo timbo nalo aku wali kape
na umbulu tiko nanga ungumu naa pilemili ninge, (Ais 28:11-12)

nimo.

²² Aku ungu pilipolio Jisas ipuki naa tirimele imbomando aku imbo maren i oi naa pileli imbo ungu te ningi ulumu kinye Goteni ulu te teremo kanangei nimbe kuliene ltemo lipo manjirimolo. Oi naa pileli imbo ungu nimele ulumu kuliene ltemo kanaio nimbe Jisas ipuki tirimele imbomando aku tepa naa nimo. Nalo imbomaren i Gotenga ungu nimbe mundulima yando ningo tirimele ulumu Jisas ipuki tirimele imbomanga Gote moromo kuliene ltemo. Wendo imbomanga molo. ²³ Eno liko manjengei. Imboma pali nombeya tenge wali, eno imbo pulumuni oi naa pileli imbo unguma ningena pilkolio Jisas wamongo naa liko manjilima kinye ipuki naa tilima tukundo ongo molkolio ninge unguma pilkolio imbo keke lepo tolima moromele konopu lenge. ²⁴⁻²⁵ Nalo eno imbo maren i Gotenga nimbe munduli unguma ningo tinge wali Jisas ipuki naa tili imbo te molo Kristen teremolo uluma wamba naa lipe manjili teni tukundo omo lemo yunge konopu keri panjirimoma ninge unguma pilipolie yu moke teangei lipe manjipe yu ulu keri teli imbo moro konopu lembalo. Akumunga tamalu pepa Gote kapi nimbelle nimbei i nombeya teremele imboma kinye Gote moromo nimbelo.

Nombeya teko Gote kapi ninge uluma tumbi tiko tieio nimbe Poloni ungu mane tirimu

²⁶ Akumunga, Kristen imbo ang kame, lino Gote kapi nemili nombeya temolo wali uluma tepo kondamili ungu ambelemu nemboya? Nombeya aku teko tenge wali eno palini uluma tenge. Teni Gote kapi nimbe kunana nimbelo. Teni Gotenga uluma i tepo teamili ungu mane timbelo. Teni Goteni uluma tembalo nimbe imboma nimbe timbelo. Teni oi naa pileli imbo unguna

ungu nimbe timbelo. Teni oi naa pileli imbo ungu kanomu pilipe topele topa imbomando nimbe timbelo. Aku uluma pali tenge wali, Gotenga nombeya teko molonge imboma nimbe enge tipili konopu lekolio teaio. ²⁷Imboma pilengei ningo imbomareni oi naa pileli imbo unguna ningo tinge lemo imbo talo yupoko kau manda ninge. Te te ninge kinye imboreni ungu kanoma pilipe topele topa imboma nimbe tipili. ²⁸Topele towi imbo te naa molomo lemo imboma nombeya tenge wali imbo ungure oi naa pileli nimbei teremo imbomuni taka lipe molopalie Goteni kau pilipili aku ungu mainye nimbelo.

²⁹Aku wali Gotenga nimbe munduli ungu nili imbo profet talo yupoko kau ungu ningo tinge. We profetemani pilko kondokolio enonga ninge unguma pilko moke tengei. ³⁰Aku ungu ningo tinge wali, waye molonge imbo tendo Goteni i ungu ningo tiwi nimo lemo oi nilipe purumo imboreni ungu nimbelomu kelepali taka lipe molopili. ³¹Aku tekolio eno te te ningo Gotenga nimbe munduli ungu ningo tinge ulumuni ungu pilinge imbomani ungu mane liko konopu toimbo topili molongei. ³²Gotenga ungu nimbe mundulimu imbomando yando ningo tinge wali Gotenga imbo profetemani konopu naa mepa andopili konopu kolona lepili ungu toya toko ningo tinge. ³³Liko manjengei. Goteni imboma tepa bili bala naa tirimo. Nalo imboma konopu ame topili molangei nimo. Kombu maliona Gotenga imboma nombeya tekolio wali ulu te teremele aku ulu eno kape teaio. Aku i tepa. ³⁴Ambomani taka liko molko we ungu naa neio. Mosesini topa panjirimu mane ungumuni nimo mele ambomu iyemanga maindo molopili. Gotenga imboma nombeya tengena ambomando ungu panjiko naa neio ningo tieio. ³⁵Ambo teni wamba naa pilipelie pilemboi ungu nimbei temo lemo ulke pumbelie omenu iyemu walipe pilipili. Aku ambe telka nombeya tenge wali ungu we nimele amboma ulu alowamu teremele.

³⁶Eno imbo awili none teko lino Gotenga ungumu oi pulu mondopo nimulu imboma konopu ltemeleya? Eno kau Gotenga ungumu paa liko manjikolio paa moromolo konopu ltemeleya? ³⁷Imbo teni na Gotenga iye profet te moro molo Mini Kake Telimuni ulu tewinga enge tirimo iye moro konopu ltemo lemo aku iyemu kinye i pipiana topo panjiro ungumu Goteni imboma teaio nimu ungu te lipe manjipili. ³⁸Aku ungumu umbulu tipe naa pilimboi konopu lemo lemo, yu Gotenga ungu pimele imbomani umbulu tiko yunge unguma naa pilinge.

³⁹Nanga Kristen imbo ango kame, kinye i ungumu nimbo ulu lemboi. Gotenga nimbe munduli unguma imbomando nimbo tiemili konopu leaio. Aku tekolio, oi naa pileli imbo ungu nimele imbomando aku ulu naa teangei molo ungu akumu naa neio. ⁴⁰Nalo Gotenga imbina nombeya tenge wali, molopo kondamili ulu toya tolima teaio.

Jisas kolopa makilerimu

15

¹Nanga Kristen imbo ango kame, Jisasinga temane pengamu oi nimbo tiru kanomu liko manjengei nimbolio altopo nio. Aku

ungu pilko likolio akuna kimbo mundurumele. ²Oi nimbo tiru ungumu ambolonge lemo aku ungumuni Goteni eno tepa koinjo ltimo. Ungu kanomu naa ambolemanjanje ipuki we tilimala.

³Oi ungu tukume ltiumu eno pilengei nimbo tiru. Kano ungu i tepa. Gotenga bukuna peremo mele Kraistini linonga ulu kerima wendo lipe ltendembai kolorumu. ⁴Kolorumuna ono teringi. Gotenga bukuna peremo mele, wali yupoko omba purumu wali Goteni Kraist topa makinjirimu. ⁵Makilipe wendo orumu wali oi Pitani yu kiyendo kanorumu. Altoko yunge iye aposel 12 akumani yu kanoringi. ⁶Kelko linonga Kristen angenupili iye 500 wayeni tendekuna yu kanoringi. Aku nombeya teko moloringi imbomanga mare oi koloringi nalo awini we moromele. ⁷Kelepa yunge angenu Jemsini yu kanorumu. Aku wali pele we kongono tipe munduli iye aposlemanani kape yu kanoringi. ⁸Paa peyalimekondo nani yu kanoru. Bakulu mare taka toromelema anupilini meremele kano tepa mele na walitikale mini ltendepo kongono tipe munduli iye aposel kanopa ltimumu moro.

⁹Gotenga imboma mindili lipo tirumunga Kristen imbomani nando iye aposel ningo imbi manda naa tirimele konopu lteo. Aku ulu terumunga iye aposelemanga pali, na maindo. I ulu keru terumunga ¹⁰pundu naa topalie Goteni na kondo kolopa taporumumuni kinye Gotenga kongono iye moro. Aku kondo kolopa taporumu ulumuni kere mongo merimu. We iye aposlemanani Gotenga kongono teremele nalo na ongondopo tero. Nanga engereni naa teru nalo Goteni kondo kolopa taporumumuni aku ulu teru. ¹¹We aposel iyemani ungu ningo tiringima kinye nani ungu nimbo tiromu ungu tendekumu. Jisas kolopa makilerimu nimbo tirimolo aku ungumu eno pilkolio ipuki tirimele.

Akilio imboma pali kolko makilinge

¹²Lino iye aposlemanani Jisas kolorumu nalo Goteni yu topa makinjirimu ungumu waliwali nimbo tirimolo. Eno imbomareni imbo te kolopa naa makilimbelo ungu ambe telka nimeleya? ¹³Imbo te kolopa naa makilimbelo ungumu paimbo lekanje linoni Goteni Kraist naa topa makinjirimu ungu nilimala. ¹⁴I tepa mele Goteni Kraist naa topa makinjilkanje eno ungu mane tirimolo kanomu we ungure mele nilimala. Eno kape Jisasinga temane topo tirimulumu we ipuki tilimala. ¹⁵Kraist kolopa ono kombuna perimu wali Goteni yu topa makinjirimu yu kanopolio imboma yando nimbo tirimolo. Nalo imbo te kolkamu Goteni naa topa makinjilkanje Goteni Kraist kape naa topa makinjilka. Akumunga Gote i ulumu terimu nimbo kolo tolemala. ¹⁶Paimbo. Imbo kololi Goteni naa topa makinjimo lemo Goteni Kraist kape naa topa makinjirimu nemili. ¹⁷Goteni Kraist naa topa makinjirimu ungumu paimbo lemo lemo eno Gote ipuki tirimele ulumuni eno naa tapombalo.

Enonga ulu keru teremelemanga umbuni we munge. ¹⁸Jisas ipuki tiko koloringi imboma kape paa embambo ningi. ¹⁹I wai molopolio Kraistini tapopili mai kombu ltemo melema limolo konopu lemolo lemo imbomani linondo maku mongo naa peli, teremolo ningolio we ulu ne teremele ninge.

²⁰Nalo Goteni Kraist ono kombuna topa makinjirimu lepamo. Kraist imboma palinga kumbe lepa koinjo molopili Goteni yu imbo kolilimu naa lepili nimbe topa makinjirimu. Kraist iye kololimanga imunana makilerimu iye komomu. ²¹Iye te kumbe lepa makilerimumuni yunge imboma pali makilko koinjo molangei lipo manjirimolo. Aku ambe telka iye tenga terimu ulumuni imboma pali kolongei lepamo. Aku tepala iye tenga terimu ulumuni Goteni imboma pali topa makinjimbelo. ²²Aku i tepa mele. Oi anda kaue Adamenga terimu ulumuni imbo pali koromele. Aku tepala Kraistini terimu ulumuni Goteni imboma pali tepa koinjo limbelo. ²³Nalo imbo yu mele mele nimbe topa makinjimbelo. Kraist koinjo molopili nimbe Goteni yu kumbe lepa topa makinjirimu. Aku tepalie, Kraist yando ombalo wali Goteni Kraistinga imboma topa makinjimbelo. ²⁴Aku mulu mai talo pora nimbelo wali Kraistini keru kuro nokolima topa maindo mundupe mai kombumanga imbo nokolima topa maindo mundupe mulu mai talo ltemona engema pali topa maindo mundupelie kombu lipe Gotendo iye nomi king kiyendope, kinye mulu mai talonga melema pali nunge maindo molonge nimbe kombuma pali Gotenga kindo nendo timbelo. ²⁵Uluma aku tepa wendo ombalo aku ambe telka, opa pule tolima pali Gotenga kimbo maindo molangei nimbe topa maindo mundumbei Kraistini oi kombumanga pali iye nomi king molopili. ²⁶Yunge opa pulema pali topalie peyalime kololi ulu pulumu topa bembo timbelo. ²⁷Aku Goteni melema pali Kraistinga kindo tirimo ungumu buk Baibelena tukundo peremo. Melema pali nimo kanomu nalo Goteni melema pali Kraistinga kina tirimo ungumu pilipolio Gote yu Kraistinga maindore, molo, konopu lipo manjirimolo. ²⁸Goteni kombu pali nokopili nimbe Yunge Malo Kraistinga kindo tirimu. Maloni kombu nokopa amenge tepa pora timbelo wali kombuma pali Lapanga kindo timbelo. Aku wali yu kape Lapanga maindo molombo nimbe molombalo. Aku tembalo wali Goteni kombuma pali lipe undotipe uluma pali nokopa iye nomi king kiyendomu molombalo.

²⁹Imbomareni Goteni imboma topa naa makinjimbelo ungu nimele kala. Aku ungu paimbo lemo lemo enoni ambe temona no oi naa lili koloringi imbo Jisas ipuki tiringimanga kolo wangoko no ltimeleya? Kololi imboma naa topa makinjimo lemo koloringi imbomanga kolo wangoko no liengei ulumuni imbo kanoma tapombaloya? Aku molo. ³⁰Linope, Jisasinga temane topo tipo kombu marenga mepo andoromolomunga imbomareni lino tongei teremele nalo Goteni imboma

topa naa makinjimo lemo umbuni kanoma ambe tepo memoloya?

³¹ Waliwalima, kinye kolombonje konopu lteo. Aku ungu paimbo mi lepo nio. Eno Kraistinga imboma moromelemunga Gote kapi nimbo tono koltomu, paimbo ungumu ltemo mele ungu kanomu tendeku tipe paimbo ltemo. ³² Mai kombu moromele imbomanga konopu lepolio owa takera imbo mele Efesus kombu taunona moromelema kinye opa teruya? Kolondu lemo melte naa limbo konopu lepolio opa naa tolka. Goteni imbo kololima naa topa makinjimo lemo imbomarenga nimele ungumu teamili. Aku ungumu i tepa,

Kinye kere langi awini nombo no enge nili awini namili. Aku ambe telka, otili kolomolo lepamo. (Ais 22:13)

³³ Nalo aku teko kili tingei nimele ungumu eno naa pileio. Linonga nimolo ungumupe imbo keri koniye leko andonio lemo nu imbo keri apuwe lenio aku ungumu konopu liko manjengei. ³⁴ Eno imbomareni Gote naa pileli imboma none teremele lipo manjipolio aku ungu mai kondomboi nio. Akumunga ulu keri teremelema keleaio. Konopu toimbo topili ningo molaio.

Kolko makilinge imbomani kangu lupe linge

³⁵ Eno imbomareni i konopu lengei. Imbo kololima ambe teko makilko koinjo molongenje? Makilinge wali kangu ambe telimu angilimbelonje?

³⁶ Eno keke lepo toromelema. Kalakambi mongo panjirimolo wali aku mongo tuku nimbe muli toromo. ³⁷ Aku mongo panjirimolo wali, kalakambi molo we kere mongo lupere lipolio panjirimolo. Nalo koinjo lepa gomo angili te naa lipo panjirimolo. ³⁸ Nalo kere mongo panjirimoloma pali Goteni i tepa muli topa wendo opili konopu lepalie pupu yu mele melemuni gomo tepa mongo topili nimo. Kere mongo yu mele melemando Goteni i teko muli toko akoko awili molangei enge timbelo. ³⁹ Aku tepala, melemanga kangima pali tendeku ulu naa teremo. Imbomanga kangu te. Owa kongi lopamanga kangu ulu te teremo. Keremanga te. Omamanga kape te. ⁴⁰ Muluna ola mele i kano kanoma angimele. Maina kape i kano kanoma ltemele. Muluna olando ltemoma kanopolio aku mele tiperipe mare nimolo. Aku tepala maina ltemoma kanopolio aku mele tiperipe mare nimolo kape nalo lupe lupe teremo. ⁴¹ Enamunga pamu te tepa. Olimunga pamu te tepa. Kombu kandiymanga pamu te tepala. Kombu kandiymanga kape te te nimbe pa lupe lupe teremo.

⁴² Nio kano mele Goteni imbo kololima kangu koinjo tipe eno topa makinjimbelo. Maina ono teremele kangimu purumbelo. Goteni topa makinjimbeloma imbomanga kangimu naa purumbelo. ⁴³ Ono teremele kangima kanokolio imbomani kola tekolio yakiki kolonge. Kangu topa makinjimbeloma kanopolio tono kolopo kanopo penga pilimolo. Ono

teremele kangimunga enge te naa peremo. Goteni topa makinjimbelo kangimu paa enge peremona molopa pumbelo. ⁴⁴Ono teremele kangimu mai kombumunga. Goteni topa makinjimbelomu aku mulu kombuna manda molomolo kangimu. Mai kombumunga kangi te ltemo. Mulu kombumunga kangi te kape ltemo. ⁴⁵Gotenga ungumuni ungu tendekumu nimo. Aku ungumu i tepa,

Goteni oi kiyendo iye Adam wamopalie koinjo molopili, *(Stt 2:7)* nimu. Peyalime, Adam mele iye Kraist Goteni yundo imboma molangei tepa koinjo lipili engemu tirimu. ⁴⁶Oi kiyendo Goteni i imbomando mulu kombuna angilimbelo kangi naa tirimu. Imboma pulu polko mai kombuna molonge kangimu oi tirimo. Altopa Gotenga mulu kombuna angilimbelo kangimu timbelo. ⁴⁷Mai kungupo tolina lipelie Goteni linonga anda kaue komomu iye Adam wamorumu. Nalo talo tipe iye Kraistinga mulu kombu kangimu angili tirimu. ⁴⁸Mai kombu imbo palini anda kaue Adam molorumu mele moromele. Gotenga mulu kombumunga iye moromo mele lino mulu kombu pumili purumolo imboma aku tepo moromolo. ⁴⁹Oi lino mai kombu iyemunga kangi angilerimu. Aku tepala akilio mulu kombu iyemunga kangi angimo mele angilimbelo.

⁵⁰Nanga Kristen imbo ango kame, i ungu pilengei nimbolio nio. Mai kombu kangi angimomuni Gotenga mulu kombu limbelo imbo teni tukundo manda naa pumbe akuna ltemo uluma naa limbelo. Purumbelo kangimuni molopo kau puli kombuna naa molomolo. ⁵¹Pileio. Goteni oi naa nili ungu te nimbo timboi. Lino Jisas ipuki tirimolo imboma pali naa kolomolo nalo lino pali mulu kombu kangi angili imboma apuwe lemolo. ⁵²Peyalime biukel ungu nimbelo wali kariapa teremo mele aku ulu wendo ombalo. Ensel teni biukel peyalimemu lipe popo tombalo wali Goteni imbo oi koloringima topa makinjipe koinjo molangei nimbelomunga imbo akumani altoko naa purunge. Aku wali Goteni imbo koinjo we molongema mulu kombu kangi angili imboma apuwe ltendangei nimbelo. ⁵³Aku ambe telka, Goteni kangi pururumomu altopa naa purupili kangi angilipili nimbelo. Kangi kololimu kikulu topa kangi koinjo molopa pupili nimbelo. ⁵⁴Goteni aku ulu tepa pora timbelo wali oi Gotenga bukuna topa panjirimu nimolo ungu te ara timbelo. Aku ungu i tepa:

Goteni yunge imboma topa makinjimbelo ulu akumuni kololi ulumu topa maindo mundurumu. *(Ais 25:8)*

⁵⁵Kololi ulumuya, kinye nunge engemu tenaya? Kololi ulumuya imbo toko kondorono meramu tenaya? *(Hos 13:14)*

⁵⁶Kololi ulumunga lino toromo meramupe linonga ulu kerima. Ulu kerimuni mane unguma kanamili nimbelle enge lipe lino topa maindo mundurumu. ⁵⁷Nalo linonga Awili Jisas Kraistini ulu enge nili terimumuni Goteni lino tepa enge tirimumunga linonga opa pule ulu

kanomu topa maindo mundurumolo. Akumunga Gotendo paa terimu nimbo tono kolamili.

⁵⁸Akumunga nanga Kristen imbo ango kame konopu toimbo topili ningo angileio. Jisas ipuki tiko kimbo mundeio. Gotenga kongono tenderemelema were naa terelele akumunga Gotenga kongonomu mendepolo teamili konopu lekolio enge ningo teliko paio.

Jerusalem moromele Kristen imbo angenupilini umbuni meremelemunga tapangei kou wendo wendo lieio nimbe Poloni nimu

16 ¹Jerusalem moromele Kristen imbo angenupili tapangei kou wendo wendo liko popo tieio. Oi Galesia kombu moromele Kristen imbomando teaio nimbo tiru mele enoni kape aku ulu teaio. ²Koromanga yaka ningo kongono terelele kou linge mare koro awili kinye enonga ulkena pakiriko mare lepili neio. Akumunga na ombo wali eno kou naa andoko korangei. ³Na ombo wali i pipiamu meko onge imbomani eno tapangei Korin imbomanga kou meko oromele nimbo pipia topolio enoni kanoko ltingi imbomando tipo kou meko paio nimbolio aku imboma tipo mundumbo. ⁴Aku wali waye pamily konopu lendu lemo aku iyema kinye Jerusalem kombuna kopu tepo pumolo.

Iye yupokoni Korin imboma kanongei puringi ungumu

⁵Masedonia kombu mai nekondo omboi wali Jisas ipuki tirimele imboma kanopo lipolio altopo eno moromelendo ombo. ⁶Enoni na pumboi tembo konopu lteo aulkena tapangei eno kinye lo kombu tepa ali popo toromo wai kerimunga na molombonje konopu lepo wai tule mololipo pumboi. ⁷Kinye iye ponenge mele kanopo lipolio molkanje eno kinye naa mololipo ombo pulka. Nalo Awilimuni kolte manda molkolio puwi nimo lemo altopo ombolio eno kinye wali tule mele mololipo pumbo. ⁸⁻⁹Efesus kombu taunona imbo awinini nanga aposel kongonomu pipi tingei terelele nalo imbo pulumu tukundo liwi nimbe Goteni tope tirimuna Efesus molopolio Pentikos Wai Awili wendo ombalo wali tiye kolopo kombu tenga pumbo.

¹⁰Timoti enonga kombuna omo lemo na Awilimunga kongono tendero mele yuni kongono kanomu telipe purumo akumunga teko pipili naa kondoko yu konopu ame topa molopili ningo nokoko kondaio. ¹¹Awilimunga kongono teremomunga iye nerungere moromo konopu naa lekolio, yu umbulu naa tieio. Na morona yando ombai tembalo wali konopu penga lipili ningo tapu teko tiko mundeio. Kristen iye angenupili mare onge wali yu kopu tepa ombalo lepamo konopu lteo.

¹²Apolos tepili ulumu i tepo nio. Eno moromelena Gotenga kongono tenderemele Kristen iye angenupilini kano pupundala terelele wali yu iyema kinye puwi ungu enge nimbo niu. Yu kinye naa pumboi konopu

lepalie nimu nalo walite manda omba kanowi wai lembalona eno omba kanombalo.

Poloni ungu mare nimbe pora tirimu

¹³Imbomareni ungu kondi tongei teremele eno kane kane molaio. Jisas ipuki tirimele akuna angileio. Konopu toimbo topili mini naa leaio. Keri keri uluma anjo anjo lteko enge ningo molaio. ¹⁴Gote kinye imboma kinye konopu mondokolio uluma pali teaio.

Poloni yunge kongono tendeku imbomando ungu mare nimu

¹⁵⁻¹⁶Grik kombu mai tukundo moromele imbo palinga Stefanasinga lapumu kumbe leko konopu topele toko Jisas ipuki tiringimu liko manjirimele. Imbo kanomani Jisas ipuki tirimele imboma tapamili konopu leringi. Nanga Kristen imbo ango kame, eno lemope imbo akuma kinye Gotenga kongonomu lino kape teamili ningo kongono tukuruku teko enge ningo teremelema kinye wale pakoko maindo molaio. ¹⁷Eno imbo palini kinye na manda naa kanoko molangei nalo Stefanas kinye Fortunatus kinye Akaikus pokoni na morona ongo kanoringi wali nanga iye poko oromele nimbo tono koloru. ¹⁸Kano iye poko oringi wali enonga konopundo wango nimu. Na kape konopu kolona omba molorumuna moro. Iye i teko moromelema ninge unguma pilko wale pakaio.

¹⁹Esia kombu maina moromele imbomani eno molko kondaio ungu ningo mundurumele. Akwila Prisila talo kinye elonga ulkena tukundo Gotenga imbina nombeya teremele imboma kinye enondo lino manga tendekuma konopu lekolio tono kolko eno molko kondaio ungu ningo mundurumele. ²⁰I kombu taunona moromolo Kristen imbo angenupili palini eno molko kondaio ningo ungu ningo mundurumele. Enonga Kristen imboma kanoko ltendekolio wali nanga imboma ningo kangulko ki liko panjiko lieio.

²¹Na Pol, nanga kimuni eno molko kondaio ungumu enondo topo tiro.

²²Imboreni Awilimu konopu naa mondopa umbulu timo lemo Goteni aku imbomu tepa topili nio. Linonga Iye Awilimu, nu welea wani!

²³Awili Jisasini eno kondo kolopa tapopili nimbolio konge tero.

²⁴Jisas kimbo mundupolio eno nanga imboma pali konopumu noiro. I nimbo pora tiro.